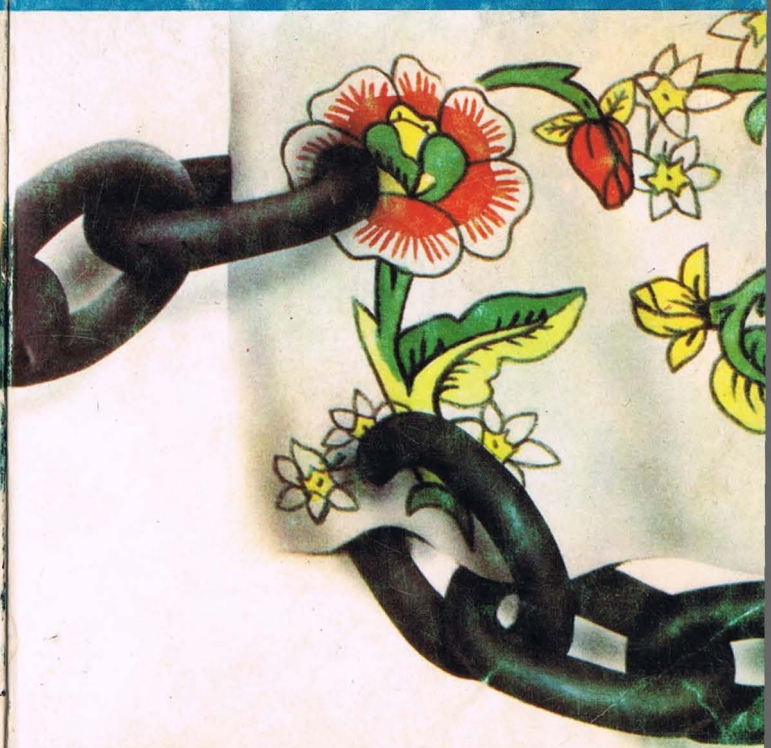
KANAL BOYU

AYSEL ÖZAKIN

Öyküler

yazko

KANAL BOYU
AYSEL ÖZAKIN

KANAL BOYU
öyküler

YAZKO
Türkocağı Cad. 17-19
Cağaloğlu-İstanbul
22 78 45

Yazarın öteki kitapları:

GURBET YAVRUM, roman
SESSİZ BİR DAYANIŞMA, roman
ALNINDA MAVİ KUŞLAR, roman 1979 Madaralı Ödülü
GEN KIZ VE ÖLÜM, roman, 2. basım

Bu kitap Ağaoğlu Yayınevi Tesisleri'nde
dizildi, basıldı, ciltlendi, 27 73 37
Kapak: Leyla Ucansu
İstanbul 1982

Emine '83

KANAL BOYU

AYSEL ÖZAKIN

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

BERLİN'İN ESMER ÇOCUKLARI

Onu gözden kaçırmamaya çalışıyorum. Kilisenin arkasındaki alanda hırçın ve coşkun yüzüyle genç bir Alman erkeği gitar çalıp şarkılar söylüyor. Bira içenler, çörek yiyenler, şarkıcıyı çığlıklar atarak destekleyenler, öpüşenler, bir çember olup çocuksu bir biçimde oynayanlar, birbirlerinin kırmızı, yeşil, mavi, sarı boyalı yüzlerini öpenler, bedenlerini, duygularını bağımsız bir dalgalanmaya bırakanlar, dalgınlıklarını ve yalnızlıklarını üstlerinden atamayarak tek başlarına hafif hafif, belli belirsiz dansedenler, birbirlerinin yüzlerini ellerindeki fırçalarla sevecenlikle boyayanlar... Onu gözden kaçırmamaya çalışıyorum. Başörtülü küçük kızı... Kirli blucini, bol gri kazağıyla, genç şarkıcı mikrofona doğru çığlıklar atıyor ve polise, küçük burjuva ölçülerine, tutuculuğa karşı hıncını haykırıyor. Başörtüsü, uzun mantosu, kalın çoraplarıyla yoksul bir kadın gibi giyinmiş küçük kız kalabalığın içine giriyor, çıkıyor, koşuyor, durgunlaşıyor, çığlıklara kulak kabartıyor, gülümsüyor, kendi kendine mırıldanıyor. Onu, en çok onu anlamak istiyorum. Yabancı bir işçinin başörtülü küçük kızının karışık dünyasına girmek istiyorum. Nasıl anımsayacak bütün bunları? Çığlıklar atan, öpüşen, sıçrayan, yüzlerini çığ-

lıklarının rengine boyayan bu sarışın genç kalabalığı ve kendi yabancı, ürkek, başörtülü çocukluğunu? Nasıl içiçe anımsayacak bütün bunları? Genç ev işgalcilerinin kilisenin arkasındaki alanda düzenledikleri şenlikte onu hep izledim. Kendi yurttaşı olan yaşıtlarını buldu. Çocuklar için açılmış masaların önüne koşarak gittiler. Masaların üstünde alçıdan ve hamurdan yapılmış rengârenk bebekler ve küçük hayvan figürleri vardı. Çocuklar istediklerini seçip alıyorlardı. Helezonlar biçiminde, bakır tellerden yapılmış garip bir müzik aleti vardı ve çocuklar çomakların ucuna geçirdikleri madeni halkaları bu tellerin üstünden geçirerek tatlı tınlamalar duyabiliyorlardı. Bu oyuncakların başına en çok üşüşenler esmer çocuklardı. Daha çok Türk işçilerin yaşadığı bir semtti bu. Ev işgallerinin de en çok olduğu bir semt... Genç ev işgâlcileri küçük esmer çocukları çok hoş tutmaya çalışıyorlardı. Onların oyuncaklar karşısındaki açgözlülüğünü, birbirleriyle çekişmelerini, zaman zaman arsız ve kaba şakalarını hoşgörüyorlardı. Boya şişeleriyle dolu bir masa da vardı. İsteyen eline fırçayı alıp ağaca asılı aynanın karşısına geçiyor ve yüzüne istediği resmi yapabiliyordu. Geometrik biçimler, çiçekler, yıldızlar, çizgiler... Sarışın çocuklar kendileri gibi yüzleri boyalı genç anne babalarının omuzlarında dolaşıyordu. Esmer çocuklar da yüzlerini boyamaya girişmişti. Onların anneleri babaları bu şenlikte yoktu. Onlar tek başlarına, ya arkadaşlarıyla bu şenliğe katılmıştı.

Küçük başörtülü kız da eline bir fırça aldı, boya şişesine çekingenlik ve ürkeklikle daldırdı ve birden burnunun üstüne kırmızı

bir leke kondurdu. Aynaya baktı, gülümsedi. Alnına sarı bir çizgi çekti. Yanaklarına mavi, yeşil... Yeniden aynaya baktı. Gülümsedi. Ne kadar tutuk bir gülümseme! Ne kadar eski, ne kadar yalnız bir çocuktu o!

Hemen arkasında duruyordum. Bir süre daha beklemek istiyordu. Onun karmakarışık, paramparça dünyasına girmek için... Ne kadar üzgündüm ben de! Bu sarışınlığın, bu belki de umutsuz özgürlüğün insanı olamazdım. Küçük kızın geldiği toplumdan gelmiştim ben de. Ama o toplumun özgürleşme olanağı bulan kadınlarından biriydim. İstesem bu alanda ben de şarkılar söyleyip dansedebilirdim. Ama onun bulunduğu bu alanda, küçük başörtülü kızın bulunduğu bu alanda bağlıydım ben de. Uzak ve acılı bir ülkenin insanıydım. Burada ise ürkek ve kapalı yaşayan, bir topluluğun insanı...

Odun ateşinin alevleri neşeli, genç yüzleri aydınlatıyordu. Gençliği, özgürlüğü sınırsız yaşamak istiyordu onlar. İşgal ettikleri evlerden bakıp alay ediyorlardı mülk sahipleriyle hayatı da bir mülk gibi yaşayanlarla... Onlardan hoşlanıyordum, ama hiçbir zaman onlardan biri olamazdım. Gittim, küçük kızın elinden tuttum. Alnını okşadım. Çok utandı benden. Yüzü kızardı. Türkçe konuştuğum için çok utandı benden. Yüzünü boyadığı için, Alman çocukları gibi oynadığı için onu azarlayacağımı sanıyordu belki. Buradaki sarışın genç insanların onu azarlamayacağını biliyordu ama annesi, teyzesi, babası gibi Türkçe konuşanlar böyle davrandığı için azarlayabilirlerdi onu. Eliyle yüzündeki boyaları ovuşturuyor, onları çıkarmaya çalışıyordu. Oysa ben onu göğsüme bastırmayı, karışık-

lıktan kurtulması için ona yardımcı olmayı istiyordum. Şaşırmıştı, bir anlam vermeye çalışıyordu ona gösterdiğim yakınlığa. İlerde anılar acaba nasıl dikilecekti karşısına? O da annesi gibi bir kadın olunca, belki de kocası ve çocuklarıyla, yorgun bir kadın olunca... Almanya'da bir işçi çocuğu olarak yaşadığı çocukluğunu düşününce...

Berlin'de ne kadar az görüyoruz güneşi! Mayısın ilk akşamı ve neredeyse kar serpiştirecek bu alacakaranlık alana.

«Kalsın, dedim, bırak, silme yüzündeki boyaları. Baban ne iş yapıyor?»

«Çikolata fabrikasında çalışıyor.»

«Annen?»

«Bulaşık yıkıyor.»

«Sen?»

«Kuran kursuna gidiyorum.»

«Niye?»

«Babam 'git', diyor.»

«Burayı seviyor musun?»

«Sevmiyorum.»

«Neden?»

«Burası kötü.»

«Neden kötü?»

«Bilmem, kötü.»

«Peki bu insanlar kötü mü? Bak bunlar?»

«Onlar kötü değil. Ama burası kötü.»

«Peki ama niçin?»

«Soğuk da ondan.»

«Türkiye'de mi yaşamak istiyorsun?»

«Evet.»

«Niçin?»

«Orada dedemgile gideriz.»

«Nerede onlar?»
«Alacık köyünde.»
«Alacık köyü hangi şehirde?»
«Bilmem.»
«Büyüyünce ne olmak istiyorsun?»
«Bilmem.»
«Annen gibi olmak ister misin?»
«İstemem.»
«Rüyanda en çok neyi görürsün?»
«Bizim tavukları.»

Onu çağırdılar; fırlayıp gitti. Öteki esmer çocuklar çağırdı onu.

Sahnedeki genç erkek şimdi işgâller sırasında yakalanıp hapishaneye götürülüşünü anlatıyor. Hücrede geçirdiği günleri anlatıyor. Sesten, insanlıktan, zamandan ayıran beyaz duvarları... Küçük başörtülü kıza duyduğum sevgiyi birden ona da duyuyorum. Baskılardan acı duymak birden birleştiriyor hepimizi. Yeniden gitarını eline alıyor ve haykırarak şarkı söylüyor. Sık sık «Emanzipation» sözünü duyuyorum onun sınırsız, kızgın, tatlı sesinden.

Alanda herkes dansediyor. Herkes dilediği gibi, içinden geldiği gibi... Ben ise bedenimi düşüncelerimin denetiminden kurtaramıyorum. Başka acının, başka baskıların, başka toplumun insanıyım. Bunun bilinciyle tutuyorum kendimi. Sanki kendime taşkınlık ve şenlik hakkı tanıyamıyorum.

Birden sarışın başların arasında küçük esmer başlarında kıpırdadığını gördüm. Küçük esmer yüzlerin güldüğünü, sıkılganlıkla güldüğünü gördüm. Onlar da dansetmeye koyulmuşlardı; çevrelerine bakıyorlar ve bedenlerini, kollarını, boyunlarını kıvırmaya çalışıyorlardı.

O da dansedlyordu. Küçük başörtülü kız da... Kuran kursuna giden küçük utangaç kız da... Beni o anda görmemesini ne kadar istérdim! Benden korkmamasını...

Birden bütün sevinci, bütün özgürlüğü dondu. Ufak bedeninin kıvrılışından çok utandı. Kalabalıktan tek başına çıktı. Uzaklaştı. Gözden kayboluncaya kadar arkasından baktım.

Kar serpiştiriyordu. Akşamın buğulu maviliği alana iniyordu.

OLANAKLAR AŞILABİLİR Mİ?

Heitereiter meyhanesi, yeni davranışları, yeni yaşama biçimlerini arayan genç insanlarla doluydu. Giyimlerinin, saçlarının dağınıklığı arasında bir arayışın ışıltılarını saçan insanlarla...

Sarı, kıvırcık saçları, pamuklu yeleği, boynundaki ince bezden eşarbıyla bu genç insanlardan biri olan garson, yeni gelenlere ne istediklerini sorarken elini onların omuzuna koyuyor, sevecenlik ve dostlukla yüzünü onların yüzüne yaklaştırıyordu. Böylece buraya gelenlerin, kendilerini bira içilip hesap ödenen bir meyhanede değil de, bir dostun evindeymiş gibi hissetmelerini sağlıyordu. Bir barınak gibiydi burası. Dışardaki kar, dışardaki düzen, gecenin ilerleyişi unutuluyordu, uzak bir yerdi sanki. Kapının önünde uzayıp giden geniş caddeden, kapıları erkenden kilitlenen yüksek yapılardan uzak bir yer...

Barın hemen arkasındaki masada, ince omuzlarını büzerek, ellerini masanın üstünde kavuşturarak tek başına oturan Hanna solgun yüzüyle, yalnızlık duygusunu, hüzünlü umudunu burada özgürce yaşamak istiyordu. Garson onun ince sırtını okşadı. Bir sevgili, bir kardeş gibi yüzünü onun yüzüne yaklaştırdı. Hanna çekingen bir sevinçle ona bir bira içmek istediğini söyledi.

Gecenin ilerlemiş saatlarında iki gitarist geldi. Dip taraftaki sofaya çıktılar. Yanyana durarak gitarlarını ellerine aldılar. Gitaristlerden biri ancak onaltı, onyedi yaşında vardı. Yeleği, çeşitli sloganlar taşıyan rozetlerle doluydu. Kumral saçları henüz çocukluktan kurtulamamış omuzlarına dökülüyordu. Rok müziği çalarak şarkılar söylemeye başladılar.

Ev işgalcileri ellerindeki kumbaralarla gelip para toplayıp gidiyorlardı. Dergiler, broşürler satılıyor, duyurular dağıtılıyordu.

Sofanın dibinde beş erkek arkadaşıyla birlikte oturan Sabine sürekli şakalaşıyor, kahkahalar atıyor ve boşluk duygusundan korkuyormuş gibi ardarda bira içiyordu. Birden yanıbaşında oturan yumuşak, dingin yüzlü erkek arkadaşını dudaklarından öptü.

Hanna ise, uzaktan, genç gitariste bakıyordu. Kırık bir anıyla yüklü gülümseyişiyle, dünle yarın arasında yaşadığı terkedilmişlik duygusuyla...

Genç gitarist hayat karşısındaki deneysizliğini parmaklarını gitarının tellerini vurarak aşıyordu sanki. O anda çekingen, çocuksu yüzünü bir dayanıklılık, bir olgunluk kaplıyordu. Geçmişle gelecekle ilgili çok şey biliyormuş gibi kayıtsız bakıyordu çevresine. Hanna köşesinden gülümsedi ona.

Öteki masalarda arkadaşlarıyla, ya da sevgilileriyle oturanlar ise, az önce plâklardan yayılan rok müziğinin bir benzeri olarak, bir fon müziği gibi algılıyorlardı iki gitaristin çaldığı parçaları.

Gece uzakta akıp giderken kapı açıldı ve Roland tekerlekli iskemlesiyle içeri girdi. Roland önceden kafayı bulmuştu. Kapanan bir meyhaneden çıkmış, karlı kaldırımlarda, te-

kerlekli iskemlesini zorlukla sürerek açık bir meyhane aramıştı. Açık mavi kot takım elbisesiyle dolaşıyordu bu dondurucu soğukta. Sarı saçlarının traşı bir devlet memurunun traşını andırıyordu.

Roland içeri girer girmez masaların arasındaki boşlukta iskemlesini hızla sürerek iki genç gitaristin bulunduğu sofanın tam karşısında durdu. Garsona burada bulunanların seslenmediği bir biçimde seslenerek: «Büyük bir bira» diye haykırdı. Bira kadehi yanındaki masanın üstüne konulur konulmaz Roland kadehi kaptı, bir dikişte yarıladı, sert bir gürültüyle yeniden masanın üstüne koydu kadehi. İri mavi gözlerini yumarak dudaklarıyla bir daire çizdi: Ve «Oooo! oooo!» diye sesler çıkararak müziğe eşlik etmeye koyuldu. Kollarını kaldırdı; iskemlesini sırtıyla ileri geri hareket ettirerek dansetmeye başladı. Belden aşağısı tutmayan bedenini olabildiği kadar kıvırarak... Olabildiği kadar... Ama Roland bu olabilenle yetinmemek için coşkun bir çabayla çırpınıyordu. Sanki tek özlemi buydu: Dansedebilmek... Zaman zaman ellerini çırpıyor, başını ileri geri, sağa sola, hızlı bir tempoyla sallıyordu. Bir ara bir düşten uyanır gibi duruverdi. Çevresine bakındı. Bakışları donuk bir şiddetle doluydu. Birden çevresindekilere bağırdı: «Niçin? Niçin?» O kadar... Sanki «Niçin siz de dansetmiyorsunuz?» diye soruyordu. Yeniden gözlerini yumdu. Başını geriye itti. Yeniden iskemlesini hızla, hızla ileri geri hareket ettirmeye koyuldu.

Sabine başını önüne eğerek gülmeye başladı.

Erkek arkadaşlarından biri ötekine: «ona

acımak ona saygısızlık etmektir» dedi.

Bir başkası yanındakine şöyle söyledi: «İnsan olanaklarını aşan bir savaşa girişmemeli.»

Roland gerçekten dansettiğini düşleyebiliyor muydu acaba? Bunu başarabiliyor muydu? Sınırlarını unutmayı, kendisini bir başka hayatın sınırları içinde duymayı başarabiliyor muydu? Gözlerini açmadan elini yandaki masada duran kadehe doğru uzattı. Kadehi kavrayacağı anda kadeh devrildi. Masanın üstüne biranın köpükleri yayıldı. Roland gözlerini açtı. Masadan yere sızmakta olan biraya baktı. Uzun uzun baktı. Birden iskemlesini hızla geri geri itmeye koyuldu. Hızla... O anda yoluna çıkanı devirebilirdi. Masaların arasındaki aralıktan kurtulup barın yanına gelinceye kadar hızını kesmedi. Sonra birden kesti hızını. Durdu, gözlerini Hanna'dan hiç ayırmadı artık. Hanna da eli şakağında ona bakıyordu. O anda Hanna bakışlarını Roland'dan ayırmamak için kendiyle savaşıyordu. Sakat bir insana bakar gibi değil de ilgi duyulan, yakınlık duyulan bir erkeğe bakar gibi bakmayı başarmak istiyordu Hanna. Roland donuk bir şiddetle dolu bakışlarıyla bunu anlamak istiyordu işte. Kot ceketinin cebinden bir cigara çıkardı. Dudaklarının arasına yerleştirdi. Aynı anda Hanna da masanın üstünde duran paketinden bir sigara aldı; dudaklarının arasına yerleştirdi. Önce Hanna kibritini çaktı. Yanmakta olan kibriti önce Roland'ın dudakları arasındaki sigaraya doğru uzattı. Şaşılası bir çeviklikle Roland da çakmağını cebinden çıkardı. Çakmağın alevini Hanna'nın dudakları arasındaki sigaraya doğru uzattı. Aynı anda, birbirlerinin aleviyle yaktılar sigaralarını. Hanna

Roland'ın sigarasını yakmış olan kibriti önündeki tablaya bıraktı. Eğdi yüzünü. Bir daha Roland'a bakmadı. Roland ise Hanna'nın yanında duran boş iskemleyi kavradı birden. Tek eliyle iskemleyi havaya kaldırıp hızla arkaya koydu. Sonra tekerlekli iskemlesini ağır ağır, özenle, boşalan iskemlenin yerine, Hanna'nın yanına doğru sürdü.

İkisi de başları önlerinde, hiç konuşmadan, öylece duruyorlardı şimdi.

BERLİN'DE Mİ YAŞLANACAĞIM?

Pulun üstünde «Büyükada» damgası... Berlin'deyim. Penceremin önünden arabalar akın akın geçiyor. Tam karşıda kurşuni blok apartmanlar yükseliyor. İçinde kimler nasıl yaşıyor, nelerle mutlu oluyorlar, nelere kızıyorlar tasarlıyamıyorum. Yabancı bir ülkeye gelip yaşamak yeniden doğup büyümeye başlamak gibi bir şey oluyor. Önce hiçbir şey algılayamıyor insan, hiçbir şey anlıyamıyor. Sonra günler geçtikçe kentin yapıları, renkleri, yüzlerdeki anlam, hayatın hızı belirginleşmeye başlıyor.

Elimde «Büyükada»dan gelmiş mektup... Çam ormanları, eski ahşap yapılar, tepedeki manastır, kıyı kahveleri, kediler, martılar... Gemi yanaşıyor. Elimde mektup zarfı yerine Büyükada'yı tutuyorum sanki. Yeşil bir badem... Sımsıkı tutuyorum onu, özlem dolu sıcak avucumda...

Büyükada yazları gürültücü ve gösteriş düşkünü insanların oluyordu. Kışın ise bizim... Şehirde oturacak başka evi olmayanların... Ekim ayının başlarında gemiler şehirdeki sıcak ve konforlu evlerine göçeden yazlıkçıların eşyalarını taşıyordu... Biz onların göçedişine hem seviniyorduk hem de kış aylarının hüznüne hazırlıyorduk kendimizi. Kış aylarında son vapur akşam sekiz buçuk-

ta kalkıyordu. Büyükada'da oturan her insan son vapurun kalkışını bir odaya kilitlenen bir çocuk kırgınlığıyla hissederdi. Bizleri adanın ıssız eteklerinde bırakıp giderdi ışıklı, beyaz gemi. Bizler denizin ortasında, sanki dünyanın uzağında, martılarla birlikte kalırdık. Benim gibi yalnız yaşıyan insanlar ise en çok duyardı bunu. Sokaktaki her sesi heyecanla dinlerdim. İşte yılkı atları tepeden indiler. Soğuk havalarda bile dayanamayıp balkona çıkardım. Atlara bakardım. Sokak lâmbasının aydınlığında, çiseleyen yağmurda, atlar yelelerini ağır ağır sallıyarak yorgun, geçip giderlerdi.

Zarfı açtım. Berlin'deyim. Adanın bütün kusurlarını bağışladım. Bana verdiği bütün hüznü, lodoslu, sisli havalarda kalkmayan gemilerini, uykularımı bölen martı sürülerini, adanın en küçük evi olan soğuk evimi, adadaki melankolikleri, intiharları, herşeyi bağışladım. Berlin'deyim. Güneşi özlüyorum.

Mektup Melike'den geliyordu. Geçirdiği günü anlatıyordu Melike. Pazara gitmişti, ateşe ıspanak koymuştu. Oğlunun okuldan dönüşünü bekliyordu. Bir yandan da sobaya odun dolduruyordu. Kış başında aldığı altı çeki odunun yarısından fazlası bitmişti bile ve herşey gibi odun fiyatları da çok yükselmişti. Gerginlik artıyordu ve Danay ölmüştü.

«Danay öldü.» Benim en yakın komşum, geceleri bana en yakın ışık, Ada'nın en çok hayal kırıklıklarına uğramış insanı «Danay öldü»!. Bu ölüme iki sözcükle nasıl inanabilirim? Bir an «Danay öldü» demek «Ada öl-

dü» demekmiş gibi geliyor bana. Danay İstanbul'a indiği günler eski berelerinden birini giyer ve dudaklarını boyardı. İstanbul'a hep para sıkıntısı yüzünden inerdi. Antika eşyalarından birini satmak için, yabancı bir konsoloslukta bir daktiloya ihtiyaç olup olmadığını sormak için. Tek gelirleri yazın bir odasına sıkışıp, kiraya verdikleri ahşap evlerinden aldıkları kiraydı çünkü.

Gözlerimi bu iki sözcükten ayıramıyordum. Berlin'den ona bir kart bile atmadım. Birden Danay bu yüzden ölmüş gibi geldi bana. Onun en yakın dostu olmuştum. Ona kendimi hiç bağışlatamıyacaktım. Küskünlüğünü yanına alıp gitti o. Adada doğdu ve ellibir yaşında adada öldü. Ben belki yıllar sonra adaya döneceğim, oturduğum küçük eve başkaları yerleşmiş olacak. Rum mezarlığına gideceğim. Danay'ı arayacağım.

Bulutlu gökyüzüne bakıyorum. Berlin'in günleri, geceleri benim dışımda akıp geçiyor sanki. Günlere, gecelere dokunamıyorum. Buraya gelirken eşya getirmedim, ama Türkiye'nin yüzlerini, seslerini taşıdım; hergün onları gözden geçiriyorum, dinliyorum. İşte Ada'dan Berlin'e geliyor Danay'ın sesi. Yaşlanmayan, şımarmayan sesiyle bir şarkı söylüyor. Eski bir Fransız şarkısı... Her zaman ürkek, ve tedirgin olan siyah gözleri şarkıyla birlikte yumuşuyor. Sesi avutuyor, okşuyor onu. Danay bir Fransız ortaokulunda okumuş; Lamartin'i, Alfred de musset'yi tanıyor. Bütün acısı bu sanki. Yaşlı annesine ve hasta kocasına bakarak geçirdiği bu yoksul ve yorucu hayat onu genç kızlığında tanıdığı şairlerden, şarkılardan ayırmış. Benim yazı makinama baktıkça iç geçiriyordu: «Sen

de sıkıntı çekiyorsun biliyorum be kardeşim, ama sen güzel şeylerle uğraşıyorsun. Ben bir esirim.»

Danay'ın ölümüne ağlıyorum. Loş, soğuk, eski mutfakta ocağın başında görüyorum onu. Bahçedeki sarnıçtan su çekerken. Bir yatakta annesinin, bir yatakta kocasının yattığı küçük odada, çini sobanın başında, tepelerden topladığı otları ayıklarken... Danay donuk mavi bakışlarıyla tavana bakan kocasının başını okşuyor. Bu iki düşkün insan için yaşamaktan kimse kurtaramıyor onu.

Seferis'in Türkçeye çevrilmiş bir kitabını götürdüm ona. Bir türlü yenileyemediği siyah çerçeveli gözlüklerini taktı ve yüzü çekingen, duygusal bir anlamla doldu. Türkiye'de doğup büyüdüğü halde Türkçe okumakta zorluk çekiyordu. Bu yüzden yadırgayabilirdim onu. Fransızca, İngilizce biliyordu ama Türkçeyi önemsememişti. Dünyanın en büyük hastalığı olan milliyetçi duygular belki ona da bulaşmıştı; ama dilediği dili öğrenmek, dilediğini öğrenmemek hakkıydı onun ve bu soruyu sormadım ona.

Danay adada benimle birlikte dolaşmaktan hoşlanıyordu. İskeleye indiğimizde, birlikte çarşıya çıktığımızda koluma giriyordu. Bu yakınlığı çevreye göstermek için çaba gösteriyordu sanki. Danay hasta bir kocası olan mutsuz bir Rum kadını olmaktan utanıyordu sanıyorum. Manavın, bakkalın, balıkçıların bile kendisini küçümsediğini düşünüyordu. Rum tanıdıklarına raslayınca da dostluğumuzu göstermek istiyordu onlara. Gizlerini en çok açtığı insan bendim. Kendi kapalı ve rahat hayatlarını yaşayan ve onunla ilgilenmeyen rum arkadaşlarını da bana çe-

kiştiriyordu.

Danay'a Berlin'den bir kart atsaydım o kartı mutlaka radyonun üstüne koyacaktı Gelenlere gösterecekti. Dostunun vefasızlığından yıkılmış ve ölüvermiş gibi geliyor şimdi bana. Eski okul arkadaşlarından kimi Yunanistan'a gidip yerleşmişti. Kimileri ise kışın İstanbul'a taşınıyordu. Benim tanıdığım rum kadınlar arasında onun kadar yoksul yoktu. O kadar istediği halde bir televizyon bile satın alamamıştı; bir çamaşır makinası bile yoktu. Leğenin başına oturup yıkardı çamaşırlarını. Babasından kalma arsayı ise kullanamıyordu. Bu arsada bir ev yaptırma hakkı yoktu ve bir avukat bile tutamıyordu. Arsa benim oturduğum evin yanıbaşındaydı; baharda yeşilin çeşitli tonlarında otlarla doluyordu. Sık sık koyunlar ya da atlar giriyordu arsaya, otları yiyordu. Danay buna çok kızıyor ve arsanın tahta kapısının kanatlarını tellerle bağlıyordu. Çünkü bu otları kullanmak istiyordu o. Salata ve börek yapmak için. Ama teller sık sık çözülüyordu ve yine koyunlar tüketiyordu otları. Bu koyunların sahibini biliyordu Danay. «Hacı baba'nın oğlu» diyordu. Hacı baba'nın adada iki dükkânı ve bir kahvesi vardı. Bir zamanlar adaya yoksul olarak gelip bahçıvanlık yapan bu adam Türkiye'den göçeden bazı rumların evlerini çok ucuza kapatmıştı. Bazılarına para bile ödemediğini söylüyordu Danay. Danay adada mülk ve dükkân sahibi olan bir çok insanın zenginlik kaynağını bilirdi. Onların yolsuzluklarını ve acımasızlıklarını da... Danay'a kendi konumunu anlatmaya çalışırdım bazen. Bu bilince kavuşursa daha dayanıklı olacağını sanırdım.

«Yazın onlar sahneye çıkıyor, biz kuliste kalıyoruz» diyordu Danay, gürültücü ve gösteriş düşkünü yazlıkçıları göstererek...

Yiyeceklerdeki fiyat artışlarını ise çoğu zaman ondan öğrenirdim: «Biliyor musun beyaz peynir kaça çıkmış? Artık bunları bile yiyemiyeceğiz be kardeşim.»

Danay pazar sabahları kiliseye giderdi. Evdeki loşluğu, hastalığı ve yoksulluğu geride bırakarak, siyah klâsik mantosunu giyer, yakasına altın iğnesini ve başına gri beresini takardı. Gözlerine sürme çekerdi. Dudaklarını boyardı. Nedense böyle süslü olduğu sabahlar sokaktan seslenirdi bana. Balkona çıkardım. Ne istediğini sorardım. «Nasılsın?» derdi ve gülümserdi. Ona güzel olduğunu söylerdim. Danay kocasından başka hiçbir erkek tanımamıştı ve kocası yıllardır hastaydı. Umutsuz bir hasta... Danay ellibir yaşındaydı ve bakireydi. Ona soru sormaktan çekinmiştim. Duygusal ve utangaçtı. «Başka hiçbir erkeği sevmedin mi? Gençkızlığında aşık olmadın mı Danay?» Niçin Danay'ın gizlerini deşmedim? Niçin onu daha iyi tanıyamadım?

Elinde bir kâğıda sarılmış bir tabakla iskeleye doğru yürürken görüyorum onu. Kıyıdaki lokantaların arasında sıkışıp kalmış iki katlı dar cepheli bir ev vardı ve üst katında Madam Lili otururdu. Danay'ın anlattıklarından tanıyorum onu. İki gözü de görmeyen seksenaltı yaşında bir kadındı. Rusya'dan ailesiyle birlikte göçetmişti ve şimdi ailesinden hiçkimse kalmamıştı.

İyimser ve kültürlü bir insandı Madam Lili. Danay'ı avutuyordu. Ona dünyada çok büyük mutsuzlukların olduğunu söylüyordu.

Birlikte fransızca konuşuyorlardı. Madam Lili Tolstoy'u ve Balzac'ı okumuştu. Danay onun evinden ayrılırken kendini arınmış ve doygunluğa varmış hissettiğini söylüyordu bana. Madam Lili onun gözünde bir ermiş gibiydi. Ama ev sahibi Madam Lili'nin yıllardır oturduğu evin kirasını arttırmak istiyordu. Danay gidip konuşmuştu ev sahibiyle. Niçin onların dayanışmasına, sohbetlerine tanık olmadım? Acaba Madam Lili'yi hangi gömütlüğe koyacaklar? Onları yanyana yatırmayı düşünecek bir insan çıkacak mı acaba?

Türkiye'den çıktım. Büyükada'dan uzaklaştım. Baskı büyük bir yer sarsıntısı gibi ürküntü veriyordu. Danay ve Madam Lili Büyükada'da yaşadılar. Ya ben? Ben acaba Berlin'de mi yaşlanacağım? Berlin'de mi? Büyükada'da güneşin ısıttığı mavi iskemlelerde oturup kitap okumaya alışmış bir insan için Berlin'de yaşamak ne demektir? Hava puslu ve soğuk. Burada iş aramam gerekiyor. Oturma izni sağlamam gerekiyor. Ah Danay güzel elbiselerini, değerli kristallerini dolaplarda saklıyordun. Onları kullanmıyordun. Duygularını, güzel sesini, bildiğin yabancı dilleri kullanamadığın gibi... Bense senden oldukça gencim ve baskısız bir hayatı arıyorum. Yeteneklerin tıkanmadığı bir hayatı...

Bu saatta kapımı ancak Danay çalabilir. Ada'ya İstanbul'dan son vapur çoktan geldi. Kapıyı açıyorum. Danay küçük porselen kapta güzel kokulu portakal reçelini uzatıyor bana. Az önce yaptığı portakal reçelini... Bu saatta benim dostluğuma gereksinme duyuşunu bağışlatmak ister gibi...

«Gírsene Danay» diyorum.

Sana Berlin'den bir kart atamadığım için beni bağışla.

HAMBURG'DAN SONRA?

Tren hangi perondan, saat kaçta kalkıyor? Bunu sinirli sinirli tesbih çeken, mavi takım elbiseli adama mı soracağım? Yoksa kıllı göğsünde altın zinciri parlayan, çevresine acıklı bir kurnazlıkla bakan, yanından geçen Alman kızları meydan okurcasına, kendini kanıtlamak istercesine süzen delikanlıya mı? Bir aile babası arıyor gözlerim. Karısını, çocuklarını ve valizlerini çevresine toplamış, ailesini burada yaşatacak ve kendini koruyacak kadar Almanca bilen, tedirgin ve güvenilir bir aile babasını arıyor gözlerim. Hamburg garı insanları küçücük ve yalnız gösteren eski, görkemli bir yapı...

Koltuğunun altında okul çantasıyla, elinde iri bir dondurma kulesini yalayarak ve topallayarak giden 14 - 15 yaşlarındaki esmer çocuğa yetiştim. Bağcıklı siyah pabuçlarıyla, büyük beden ceketiyle, yalnızlığıyla ve yaladığı dondurmaya verdiği değerle Türkiyeli bir çocuktu.

«Bana yardım eder misin? Berlin trenine binmek istiyorum. Yeni geldim. Hiç Almanca bilmiyorum.»

Dondurmasını ağzından çekti. Almanya'da yaşayan bu doğulu çocuklar kendilerine soru sorulunca niçin bu kadar utanıyor ve bocalıyor acaba? Niçin korku esmer tenlerinin he-

men gerisinde bekliyor?

Hüseyin... Onunla güven içinde yürüyorum şimdi. Hüseyin Almancayı okulda öğreniyor. Bana yol göstereceği için hem çekiniyor, hem de onur duyuyor. Kuyrukta beklerken dondurmasını bitirmek için acele ediyor. Enformasyon bürosundaki yaşlı Alman Hüseyin'in sorusuna asık yüzle ve hızlı hızlı karşılık veriyor:

«Sekizinci perondan, 14.30'da.»

Hüseyin beni hemen bırakıp gidecek mi? Trenin kalkmasına birbuçuk saat var. Dışarda hava güneşli. Uzaktan gelen kirli bir deniz kokusu...

«Şimdi nereye gideceksin Hüseyin?»

«Eve.»

«Eve biraz geç gitsen kızarlar mı? Merak ederler mi?»

«Evde şimdi kimse yok. Herkes işde. Ben eve gidip ders yapıyorum.»

«İstasyona niye geldin peki?»

«Dondurma almak için.»

Hüseyin'e benimle bir saat kadar buralarda dolaşıp dolaşamayacağını sordum.

«Dolaşırım» diye karşılık verdi.

Hüseyin kendisinden istenilen şeyleri kolayca yapan çocuklardan... Büyüklere karşı gelmemeye alışmış çocuklardan... Güneşli kaldırımda yürüyoruz. Karşıdan bir küme açık tenli, gürültücü okullu geliyor. Çoğu Hüseyin'in yaşıtı. Sözlerini anlamasam da şakalaştıklarını anlıyorum.

«Sen de onlarla aynı okula mı gidiyorsun yoksa?»

«Hayır onların okulu çok zor. Biz meslek okuluna gidiyoruz.»

«Orayı bitirince ne olmak istiyorsun?»

«Ben oto tamircisi olmak istiyorum.»

«Başka bir şey olmak istemez misin?»

«Başka?.. Ya fabrikaya gireriz. Ya da serbest zenatta çalışırız.»

Hüseyin duygularını belli etmeyen bir çocuk... Durgun.

Kaldırımlar tıklım tıklım dolu. Fotoğraf makinalarıyla turistler, sarmaş dolaş sevgililer, köpekleriyle yürüyenler, yaşlılar, işçiler, memurlar cesur görünen genç kızlar, sarışın insanlar...

«Hüseyin sen nerelisin?»

«Kahraman Maraş...»

«Sahi mi? Siz buraya geleli çok oldu mu?»

«Evvelden buraya ağabeyimgil çalışmaya geldi. Sonra bizim ev yanınca... Bir de benim ortanca ağabeyim vardı. Vurdular onu.

Sağ yanımızda sıra sıra vitrinler, sol yanımızda hızla akan otomobiller... Telâşlı ya da durgun, neşeli ya da kederli Almanca sesler arasında Hüseyin'in kolunu hafifçe tutuyorum.

«Nasıl oldu Hüseyin? Onu nasıl vurdular?»

Hüseyin önüne bakıyor:

«Bizim evin kapısını kırıp girdiler. Ağabeyimi iki kişi vurdular. Bizim evi yaktılar.»

«Sen bütün bunları gördün mü?»

Hüseyin'in kolunu bırakıyorum. Ne kadar yaşlı bir çocuk Hüseyin! Hayatını sanki gizli duygularla bir düzene sokmuş.

«Gördüm.»

Hüseyin'e belki bir daha hiçbir zaman rastlıyamayacağım. Bir saat sonra ondan ayrıla-

cağım. Bu gizli duyguların bir gün nasıl bir alevle tutuşacağını göremiyeceğim.

«Bu yüzden mi Almanya'ya geldiniz?»

«He.»

«Şu ara sokağa girelim mi?»

Ara sokak sessizdi. Eski loş yapıların pencerelerinde saksılar vardı.

«Başka neler hatırlıyorsun? Sık sık o günleri düşünüyor musun?»

«Elbet. İnsan düşünmez mi?»

O zaman ben utangaçlaştım birden. Onu tanımaya çalışıp tanıyamadığım için, onun dünyasına giremediğim için... Bir süre soru sormadım ona. Artık geri dönüyorduk. Bir köprüden geçiyorduk.

«Öğleden sonralarını nasıl geçiriyorsun? Okuldan çıkınca?»

Hüseyin'in bana mutlu anlarından sözetmesini bekliyordum sanki. Oyunlarından, muzipliklerinden...

«Bazan eve giderim. Dersimi yaparım. Bazan derneğe giderim.»

«Dernekte ne yapıyorsunuz?»

«Kitap okuruz.»

«Ne kitapları okuyorsunuz?»

«Bilimsel kitaplar okuruz.»

«Roman, hikaye, şiir, öyle şeyler de okur musun?»

«Nasıl yani?»

«Yani böyle insanların başından geçen olayları hayallerle süsleyerek anlatan kitaplar...»

«Biz öyle hayaller falan okumuyoruz.»

«Peki Hüseyin sen hiç hayal kurmaz mısın?

Meselâ büyüyünce şöyle şöyle yapacağım, şöyle şöyle yaşayacağım... Bunları düşünmez misin?»

«Bunları düşünürüm.»

«Peki ne düşünüyorsun? Ne yapmak istiyorsun ilerde?»

«Oto tamirciliği yapacağım.»

«Peki işin o olacak diyelim. Mutlu olmak için, hoş şeyler yapma, güzel şeyler yapmak için, mesela yeni yerler görmek, gezmek için neler hayâl ediyorsun?»

«Ben tamircilik yapınca bir de kendime bir otomobil alacağım. Onunla gideceğim.»

Hüseyin ilk olarak, belli belirsiz gülümsedi. Yine sordum:

«Nereye gideceksin Hüseyin?»

Eylül 1981, Berlin

BİR KADIN HEYKELİ

Gazetenin alt köşesinde bir başlık ilişti gözüme. Küçük bir başlık... Bir cinayet haberiydi bu. Neuköln'de sabaha karşı, bir meyhane sahibi sevdiği kadını boğarak öldürmüştü. Donup kaldım. Küçük atölyemde, yaptığım heykeller arasında kulaklarım onun kahkahasıyla doldu. Eleni iri yarı bedeninin her noktasından fışkıran hayat tomurcuklarıyla, hepimizi şaşkınlıkla ürperterek bir kahkaha savuruyordu.

Polisler Kirov'u Eleni'nin bedeni üstüne kapanmış ona Türkçe birşeyler anlatırken bulmuşlardı.

Yeni bir çamur hazırlıyorum. Ben şimdi Eleni'nin hepimizin ölçüleriyle alay eden aşkını bir heykele nasıl sığdıracağım?

«Heykelci hanım, işte böyle ikimizin bir heykelini yap! Böyle başbaşa bir heykelimizi yap!»

Çamuru hazırlıyorum. Eleni n'olur görün bana! Belleğimde danset. O iri kuvvetli kalçanla, kadınlığını bir güce, bir savaşa dönüştüren o sağlam ve yaratıcı bedeninle Eleni görün bana!

Sarışın genç bir sarhoşu omuzlarından tutarak kapının dışına fırlattı. Siyah bir tulumu vardı genç adamın. Kapı yeniden açılınca yanağındaki kırmızı çizgiyi farkettim. He-

nüz iyileşmiş bir yara izi... Sendeleyerek duvara tutundu ve içeri giren bir çiftin ardından süzüldü o da. Kapının açılmasıyla kapanması bir oldu. Yeniden güçlü iki el delikanlıyı omuzlarından kavrayıp dışarı fırlattı. Bu iki güçlü elin bir kadının elleri olduğunu gördüm. Eleni'ydi bu...

«Böyle meyhaneyi dünyanın hiçbir yerinde bulamazsın, dedi şair Cemal. Türk usulü rakı sofrası. Şu akordeon çalan eski bir nazi olabilir. Köşedeki iki genç belki de ev işgalcilerinden... Orada işçiler...»

Akordeon çalan adamla yanındaki şişman, yaşlı kadın birlikte eski, içli şarkılar söylüyorlardı. İşleri buydu. Her gece birlikte birkaç meyhaneyi dolaşıyorlardı. Şarkıyı bitirince Şair Cemal ve arkadaşlarının oturduğu masaya dönüp gülümsediler. Şair Cemal elini cebine attı ve beş mark çıkarıp koydu yaşlı adamın uzanan avucuna. Yaşlı karı koca birlikte teşekkür ettiler. Gülümsediler. Yaşlı kadın kocasının kulağına doğru eğildi. Bunun üzerine adam bir tango çalmaya başladı.

Eleni otuz yaşlarında bir Almanla barla masaların arasındaki boşlukta dansetmeye koyuldu.

Şimdi Kirov dolduruyordu bira kadehlerini. Bir an gözucuyla baktı danseden Eleni'ye. Sonra başını çevirdi. Şair Cemal'in yanına geldi.

«Ey be koca Kirov!» dedi Cemal. Kolunu Kirov'un omuzuna doladı:

«Kirov benim dostumdur. Benim en sevdiğim dostlarımdandır. Biz Kirov'la burada oturup ne kadar dertleşmişizdir! Ben her Berlin'e uğrayışımda Kirov'la Eleni'yi ararım. Sabahlara kadar içip içip söyleriz. Öyle değil

mi ha Kirov?»

Kirov şişkin göz kapaklarının arasından temkinli bir yakınlıkla süzdü Cemal'i. Başını salladı. Duyguların dile getirilmesinden, gizlerin açıklanmasından hoşlanmıyor gibiydi. Ama Cemal'in yakınlığını karşılıksız bırakmamak için eliyle omuzuna vurdu hafifçe. Cemal yine coşkunlukla konuştu:

«Dünyada Kirov gibi kaç kişi kaldı be? Hey gidi Dolapdereli Kirov!»

Kirov az önce masanın üstüne getirip koyduğu rakı şişesini açtı. Önce dostu Hüseyin Efe'nin kadehini doldurdu, sonra Cemal'in, Suna'nın ve Suna'nın kocası Bekir'in. En sonra kendi kadehini doldurdu ve kadehini kaldırdı. Bir yudumda bitirdi içkisini ve kalktı, yeniden bara doğru yürüdü. Eleni genç Almanın kollarında dik başıyla ve duygulu yüzüyle dansediyordu hâlâ. Alman ise ona alçak sesle birşeyler söylüyordu. Eleni'nin etli sırtına gömülmüştü parmakları. Eleni o anda öyle bir denge kurmuştu ki, hem kışkırtıyor hem de aşılmaz bir duvar örüyordu sanki. Kirov onun kurduğu bu dengeyi çok iyi tanıyordu. Eleni gözünün önünde o kadar çok erkekle dansetmiş ve şakalaşmıştı ki... Ama Kirov bir kale gibiydi. Herşeyi gizli bir kararlılık ve sezgiyle denetleyen Kirov... Eleni bir an Cemal'e çevirdi yüzünü ve muzip bir biçimde göz kırptı ona.

Meyhanede herkes Eleni'ye bakıyordu. Eleni buraya gelmeye alışmış bütün müşterilerine dağıttığı içkinin dışında da bir şeyler vermeye çabalıyordu. Herkes neyin eksikliğini duyuyorsa Eleni seziyordu. Omuzlarını büzerek, kadehinin içine gömülürcesine içen genç bir erkeğe anaçlıkla soruyordu:

«Ne derdin var senin?»

Eliyle yanağını okşuyor, sırtını dönüp uzaklaşırken birden dönüp gülümsüyordu ona. Kıvırcık siyah saçları, iri siyah gözleri, kartal burnu, kalın beli, kısa, küt bacaklarıyla Eleni erkeklerin hayallerini süsleyen güzelliğin ne kadar yanıltıcı olduğunu göstermeye çalışıyordu sanki. Gerçek güzellik ondaydı. Onun her insana değer veren sağlam ve dikkatli bakışlarında, sınır tanımayan, ama kendisine yaklaşabilecek her tehlikeye karşı aşılmaz bir sınır koyan özgürlüğünde, yorgunluk tanımayan becerikliğinde, erkeğe meydan okuyan ve erkeği okşayan kadınlığında, tek başına her şeyi yapabilecek güçte olduğu halde bir erkeği özveriyle sevişinde... Güzellik ondaydı ve Eleni kendini tanıyordu.

Hüseyin Efe niçin her akşam buraya geliyor, her kadehi Kirov'la tokuşturuyor ve meyhanedekiler dağıldıktan sonra aileden bir kişi gibi güvenle oturuyor, onlar meyhaneyi kapamaya karar verince onlarla birlikte kapıdan çıkıp tek başına evine dönüyordu? Onbeş yıl Siemens'de işçi olarak çalıştıktan sonra sinirleri bozulduğu için artık hiçbir işte çalışamayan Hüseyin Efe niçin her gecesini bu meyhanede geçiriyordu? Artık sarhoş olmanın sınırını aşmış ince, çökkün bedeniyle hiç yıkılmadan, dökülmeden oturuyordu. Küçük rakı kadehi boşaldıkça doluyordu. Aklına gelen anılarını anlatıyor, bildiği fıkraları yineliyordu. Buranın sürekli müşterileri arasında nasıl oluyor da Kirov'un en çok inandığı ve her kadehini tokuşturduğu insan Hüseyin Efe oluyordu?

«Hüseyin Efe'nin beş çocuğu var,» dedi Cemal Suna'yla kocasına.

«N'apalım, dedi Hüseyin Efe. Bizim hanım tembel çıktı. Pes etti. Biz de bu sebeple her akşam buraya geliyoruz.» Çökkün, esmer yüzünü muzip bir gülücük kapladı:

«Bizim hanım namaz kılıp durur. Herkesin de başının etini yer. Ben oğlanlara karışmam. Gençtir derim. Biz yaşayamadık, bari siz yaşayın. Ama hanım onları rahat bırakmaz ki. Biz urloba gitmiştik bir seferinde. Oğlanlardan biri eve bir Alman kız getirmiş. Dönüşte komşular hemen hanıma yetiştirdiler. O da kıyameti kopardı. Burası kerhane mi diye? Böyle yapma hanım dedim. Burası Almanya. İnatçı. İlle de oğlana bir Türk kızı bulup evermek ister. Bizim sözümüz geçmez artık.»

«Bak gördün mü? dedi Cemal Suna'ya. Bir de kadının kurtuluşu diye kıyameti koparırsınız. Ben demiyor muyum erkek artık daha zavallıdır diye? Erkek hapı yutmuştur.»

Hüseyin Efe düzgün takma dişlerini göstererek güldü.

«Ama, dedi Suna, Hüseyin Efe istediği saatta evden çıkıp istediği saatta dönebiliyor.»

«Öyle olsa ne çıkar? dedi Cemal. Hüseyin Efe acaba keyfinden mi her akşam buraya gelip kafayı çekiyor? Öyle değil mi söylesene be Hüseyin Efe? Bu okumuş kadınlar, erkekler kadınları eziyor diye ortalığı birbirine katıyor.»

Hüseyin Efe sigarasının külünü silkip kurnaz kurnaz gülümsedi:

«E, pek de yalan değil hani. Bizim hanım da gençliğinde bizden çok çekti. Ben eskiden vazifesini yapmadı mı hanımı döverdim. Çocuğa bakmadı diye, komşuya gitti diye... Çok sinirliydim.»

«Senin suçun değil ki Hüseyin Efe, dedi Selim. Sen de büyüklerinden öyle görmüştün. Gelenek öyleydi... Ama sonra...»

«Kuranda da yazılıdır,» dedi Hüseyin Efe gülerek... «Şunu şunu yapmadı mı karını döveceksin... Şöyle şöyle döveceksin. Halbuki kadını niye dövüyorsun? O senin kölen mi? Bunları tabii sonra akıl ettik.»

«Gördün mü?» dedi Suna, Cemal'e dönerek. «Hüseyin Efe senden daha gerçekçi.»

«Ben mi gerçekçi değilim?» dedi Cemal. Yüzü öfkeyle gerilmişti. «Ben insandan sözediyorum. Benim sorunum acı çeken insanın kurtuluşudur. Kadının kurtuluşu diye ayrı bir şey tanımıyorum ben. Bütün bunlar yalan. Yine batının uydurduğu bir yalan! Bugün artık kadın erkeği ezmeye başlamıştır!»

Suna birçok erkekle bu konuyu tartışmaktan usanmış gibi iç geçirdi.

«Sen onun söylediklerine bakma» dedi Hüseyin Efe, Suna'ya, babacan bir gülümsemeyle. «Finlandiya'larda kala kala sinirleri bozulmuş onun.»

O sırada Kirov geldi. Kirov sessizliğiyle Suna'yla Cemal'in öfkesini dağıtıverdi birden. Sessizdi ve herkes onu dinliyordu sanki. Yeni bir rakı şişesi getirmişti. İri, kararlı elleriyle şişeyi açtı. Kadehleri doldurdu. Kadehini kaldırdı. Masadakiler de ona uydu.

«Dostluğa içelim be Kirov!» diye bağırdı Cemal. Yeniden kolunu Kirov'un omuzuna doladı. Kirov yaramazlık yapan bir çocuğu hoşgörüyle karşılıyormuş gibi ona kısık gözleriyle gülümsedi. O sırada Eleni de geldi.

«Gel Eleni! Gel kraliçe! Dünya güzeli!» dedi Cemal elini Eleni'ye doğru uzatarak. Eleni elini verdi ona:

«Numaracı!» dedi başını sallayarak. «Buraya gelince iltifatları yağdırırsın. Dostluk dostluk diye naralar atarsın. Gider gitmez de unutursun. Bir kart bile atmazsın be!»

Cemal kolunu Eleni'nin beline doladı:

«Ne desen haklısın be güzelim! Ben berbat bir adamım. Ama bilsen şu mezarlık gibi memlekette ne bunalımlar geçiriyorum! Şu Avrupa yedi bitirdi bizi! Bombok etti!»

«Madem öyle al sen de karını git yerleş be İstanbul'a!»

Cemal öfke ve çaresizlik gösteren abartmalı el kol hareketleriyle:

«Orada karnımızı kim doyuracak be Eleni?» dedi.

Hüseyin Efe gülümseyerek başını salladı. Onun yüzünde ise karamsarlık yoktu. Nerede olsa aynı hayatı yaşayacağını düşünüyordu belki. Bu sofrada rakı içmekten başka mutluluk tasarlayamıyordu sanki.

«Beni de atacaklar yakında, biliyor musun? Üç ay sonra polis oturma vermeyecek bana,» dedi Eleni, yarı umursamazlık, yarı hüzünle. Sonra kahkahalarla gülerek konuşmasını sürdürdü:

«Geçenlerde herifin birine yumruk attım. Yere düştü. İki kaburga kemiği kırılmış.»

Masadakiler şaşkınlık içinde gülümsedi.

«Ne bileyim herifin o kadar hanım evlâdı olduğunu? Burada kaç adamı dövdüm de birşey olmadı. Dayağı yiyen kös kös gitti. Bir daha da bu semte uğramadı. Bu seferki böyle hanım evlâdı çıktı işte. Halbuki şöyle ittim herifi be Cemal.»

«Eleni bu be! Eleni'yle kim başa çıkabilir? Kırdın herifin kemiklerini ha? Ne yaptı herifçioğlu?»

«Her zamanki hikâye. Burada bir türlü çekemediler bizi. Burası iyi iş yapıyor diye öteki knaypeler buraya adamlarını yollayıp defalarca olay çıkarttılar. Kaç sefer polis geldi. Karakollara düştük. Bu yüzden bir sürü mahkememiz var. İnanmazsın her ay 1000 mark avukat parası ödüyoruz.»

«Ama harbi kazandınız,» dedi Hüseyin Efe, kadehinden bir yudum alıp:

«Ne kazanması be Hüseyin Efe? Üç ay sonra beni apar topar alıp koymasınlar uçağa.»

«Hiçbir şey yapamazlar. Hiçbir şeycik yapamazlar. Herşeyin bir kolayı bulunur,» dedi Hüseyin Efe.

Eleni Kirov'un uzattığı kadehteki rakıyı bir yudumda içti ve:

«Vakit tamam» dedi, Suna'ya gülerek göz kırptı. Bara doğru yürüdü. Barın üstündeki bir dizi karpuz biçimindeki ışık sönüverdi birden. Meyhanede bir kaç erkeğin kahkahalarla karışık itirazı yükseldi. Eleni gür sesiyle meyhanenin kapandığını ilân etti. Müşteriler teker teker kalkıp kapıdan çıkarken Eleni'yle şakalaşıyorlardı. Kirov ise hep uzaktı. Derin ve gururlu bakışlarla süzüyordu herşeyi. Sanki bakmasa da, herşeye sırtını dönse de görürdü o. Kirov bu işin ustasıydı. Uzaktan bakıp herşeyi sezmenin ustası... Eleni bunu biliyordu.

Barda yalnız iki kişi kalmıştı şimdi. Monika'yla Erol... Onlar da Eleni'yle Kirov'un herkes dağıldıktan sonra içerde kalabilen dostlarındandı. Erol dört düğmesi açık beyaz frenkgömleğiyle geldiği ülkenin sıcak iklimini taşıyordu sanki üstünde. Kavruk ince bedeniyle korku ve suçlarla yaşanmış bir çocukluğun izlerini taşıyordu. Kış günleri çı-

rak olarak çalıştığı dükkânın önünde bir tenekenin içinde ateş yakmaya uğraştığı ikindi vakti, uzaktan sevdiği kızın evinin önünde, bir duvarın kıyısında bayıltılıncaya kadar dövüldüğü akşam üstü, evden kaçıp Kordon boyunda arkadaşlarıyla ilk içkiyi içip bir sandalın içinde uyuya kaldığı şafak vakti... Erol birbiri ardına bira içen, omuzuna yaslanan Monika'nın yanında sık sık dalıp dalıp gidiyordu.

Eleni fısıldadı Cemal'e:

«Bu Erol da aşık. İzmir'de karısı, üç çocuğu var. O burda Monika'ya sevdalandı.»

Monika Erol'un yanağına hafif bir öpücük kondurdu. Erol oralı olmadı. Kendi yurttaşlarının bulunduğu yerlerde Monika'ya yakınlık göstermekten sakınıyordu. Nasıl bir aşktı bu? Erol akşamüstü işten dönünce Monika'ya ütülettiği frenkgömleklerinden birini giyiyordu. Erol'un geceleri Monika'yla gidebileceği tek yer burasıydı sanki. Suçluluk duygusundan kaçıyordu o. Monika'yla birlikte sarhoş oluyordu. Monika yirmibir yaşındaydı. Sabahları Erol işe gittikten sonra o öğleye kadar yataktan çıkmıyordu. Ailesinden ve Alman arkadaşlarından uzaklaşmıştı o da. Işsizdi.

Eleni birden meyhanenin havasını değiştirivermişti. Burası şimdi bir meyhane değil, Eleni'nin evinde bir konuk odasıydı sanki ve herkes Eleni'den birşeyler bekliyordu. Eleni bütün bu umutların farkındaydı. Erol korku ve kavgalarla geçen delikanlılığını unutmak istiyor, bir aşkın sarhoşluğu içinde kaybolmak istiyordu. Monika onaltı yaşından beri tezgâhtarlık yapmıştı. Şimdiye kadar tanıdığı erkekler bedenine ve duygularına bir an-

lam kazandıramamıştı. Oysa Erol... Arzuyla öfkeyle koruyordu onu. Ama gelecek neydi? Monika biliyordu ki, gelecek başka bir şeydir. Onun sırdaşı Eleni'ydi. Eleni gelecek korkusunu unutturuyordu ona.

Hüseyin Efe için ise Eleni bir merhemdi. Ellibeş yıllık bir hayattan yenik çıkmak... Buna karşı bir merhem işte. Kavuşamadığı, kavuşamıyacağı herşey Eleni'deydi. Başörtülü karısı namaz kılıyordu. Bedeni ve neşesi kaybolmuş bir kadın...

Şair Cemal için Eleni hayatın kendisi demekti. Her an kıpırdayan, fışkıran, şaşırtan hayat... Eleni bir dinlenmeydi. Düşünüp düşünüp bir yol bulamamanın karşıtıydı. Birden bire belirip yiten bir sağanak... Onun Eleni'ye karşı duyduğu aşk anlık, anlamsız bir aşktı. Yazdığı şiirlerin hangi imgesini anlayabilirdi Eleni? Bu sarhoşluk ve özlem anlarından başka hangi anları Eleni'yle paylaşabilirdi? «Beni yurdum unuttu.» Eleni bunun acısını anlar mıydı? «Düşünmekten kurtar beni Eleni! Acının şiirini yazmaktan beni kurtar!»

Suna Eleni'den ne bekliyordu? Bir kadının yaratarak üreterek bağımsızlığına kavuşacağına inanan, heykelleriyle kadının gücünü ve güçsüzlüğünü anlamaya çalışan Suna... Şimdi Eleni'yi sessizce gözleyerek neyi öğrenmek istiyordu? Eleni hem nesne hem de özne olmayı nasıl birarada yaşayabiliyordu? Erkekleri kışkırtırken bir nesne, becerikliğiyle, korkusuzluğuyla bir özne... Eleni'nin gizi neydi? Bu taşkın neşenin, bu çevresindeki boşlukları hızla, özenle doldurmasının gerisindeki gizi neydi Eleni'nin?

«Heykelci hanım, ne o Karadeniz'de gemi-

lerin mi battı?»

Eleni Suna'ya bakarak yine kahkahalarla güldü. Müşteriler gittiğinden beri Eleni Türk müziğiyle doldurmuştu meyhaneyi. Kasetlerden klâsik Türk müziği parçaları, oyun havaları, arabesk parçalar yayılıyordu.

Monika'yla Erol yandaki masada oturuyordu şimdi. Aynı masaya gelip oturabilirlerdi, ama Monika istememişti bunu. O hem bu düşsel hayatın içinde erimek istiyor, hem de hayatı coşkulu bir gürültüye boğan bu gruptan ürküyordu.

Eleni elindeki tepsiyi masanın üstüne bırakıp bedeninin her noktasını birden bire harekete geçiren bir oyuna başladı. Siyah gür saçlarının dalgaları bile oyunun ritmiyle titreşiyordu. Sırtından, omuzlarından, kollarından, dolgun karnından hızlı dalgalanmalar yayılıyordu. Yüzü ise dingin ve güleçti.

Kirov Cemal'in yanına oturmuştu. Öne doğru eğilmişti. Bir elini dizine dayamıştı. Öteki elinde ise hızla boşaltıp yeniden doldurduğu küçük içki kadehini taşıyordu. Ufku görmeye çalışan yalnız bir insan gibi gözlerini kısarak bakıyordu Eleni'ye.

Şair Cemal içi içine sığmayan coşkunluklarını bir tiyatro oyuncusu edasıyla Suna'ya anlatıyordu:

«Şuna bak be bacım! Biz bu müziği unutuyoruz. Biz aslında kendimizi unutuyoruz. Biz buyuz işte. Biz doğuluyuz. Duyguların kaynağı, üretimin kaynağı doğudur! Müzik! Müzik hayatın aynasıdır. Bu parçadaki kervan sesini duyuyor musun? Develer, çıngıraklar! Batılı anlayamaz bunu. Batılı bu çağrışımlara, bu duygulara ulaşamaz! Şu Eleni'nin oyna-

yışı! Ne kadar kendiliğinden, ne kadar gerçek! Gerçek, bizim gerçeğimiz! Biz Türkiye'nin aydınları, sanatçıları kendi zengin kaynaklarımızdan uzaklaşıyoruz. Varsa yoksa batıda var sanıyoruz. Bu yüzden köreliyoruz. Bırak batının sanatını batılılar yapsın! Sen tarihine, halkına, doğuya sarıl! Ben senin heykellerini niye seviyorum? Anadolu kadınını bütün inceliği, bütün anlaşılmamışlığıyla yakalıyorsun da ondan. Bizim başka kaynağımız yok işte! Kendimize kendi kaynağımıza inanmayı başarmalıyız!»

«Ama!» dedi Suna. «Artık halkların kullandığı aletler, teknik bu kadar birbirine benzer olunca... Belki herşeyde hem yerellik var, hem de evrensellik, etkilenmeler...»

«Şu müzikte katıksız bir Anadolu var işte, doğu var!»

Yeniden sesi öfkeyle yükselmişti Cemal'in:

«Her müziğin ayrı bir dili ayrı bir kaynağı var!»

Hüseyin Efe sigarasının dumanını içine derin derin çekerek dinliyordu Cemal'i. Küçük yorgun gözleri merakla açıldı bir an:

«Peki, dedi, Cemal bey, bir şey daha var. Meselâ yağmurun sesi diyelim. Yağmurun sesi bir müzik gibidir. Bu sesi duyunca bütün tabiat, kuşlar hayvanlar kulak kesilir dinlermiş...»

Cemal birden hayranlıkla başım salladı. Elini Hüseyin efeye uzatarak:

«Ne güzel söyledin be Hüseyin efe! Bir filozofsun sen!» diye haykırdı.

Hüseyin Efe çocuksu bir çekingenlikle gülümsedi. «Alay etme» der gibi salladı başını. Sonra kalktı, mutfağa doğru yürüdü.

Eleni Monika'yı kolundan tutup çekti. Mo-

nika önce ürktü. Gizli bir ürküntüsü vardı onun. Donuk bir meydan okumanın gerisinde gizlenen körpe bir ürküntü...

«Hadi, dedi, Erol, Almanca. Hadi bunlar yabancı değil.»

Monika kollarını başının iki yanında kıvırarak düzgün bir daire çizdi. Küçük, gergin karnına birden hızlı, ölçülü dalgalanmalar verdi. Monika göbek dansını bu kadar ustaca yapabilmek için ne kadar uğraşmıştı!

Videodan dansözleri seyrederek, aynanın karşısında kendisini seyrederek, Erol'la birlikte gittiği gazinoda dansözün bütün devinimlerini belleğine çizmeye uğraşarak... Monika çok çalışmıştı. Göbek dansını başarınca Erol'un karısını, çocuklarını terkederek gösterdiği özverinin karşılığını öder gibi duymuştu kendini. Erol'un duyabileceği bütün özlemlerin kaynağı Monika'ydı sanki artık. Erol'un karısına karşı batılı oluşuyle üstünlük taşıyordu, şimdi de doğunun tadlarını karnının, kollarının, kalçasının titreşimlerinde taşıyordu. Monika göbek dansına başlar başlamaz dolgun dudaklarıyla bir daire çiziyordu. Hüseyin Efe mutfaktan mezelerle dolu bir tepsiyle çıkageldi.

Kirov kuru yaprak kırıntılarını ufaladı. Onları bir sigara kâğıdına yerleştirdi. Huni biçiminde sardı. Ateşledi. İlk dumanı aldı. Sonrakül tablasının kıyısına yerleştirdi. Hep sessiz törenler yaşıyordu sanki o. Hayat bir törenler dizisiydi onun için. Sonra Cemal... Suna ilk olarak eline alıyordu, esrarlı bir tehlikeyi... Kirov'la kurulan ilk bağlantı...

«Güzel bir kokusu var,» dedi.

Cemal ona işaret etti. Onu tablaya, soğumaya bırakmalıydı. Eleni sırasına yetişti.

Eleni herşeyi yapmak istiyordu. Her iyiliği, her kötülüğü...

Herkes sabırla ve saygıyla sırasını bekliyordu şimdi. Kirov ise töreni yönetiyordu.

Köpek geldi. Birdenbire geldi köpek. Arka bölmedeki gizli yerinden... Herkesi teker teker kokladı. Kirov'un önünde durdu. Kirov ellerini uzattı ona. Köpek ön ayaklarını Kirov'un avuçlarına bıraktı. Kirov yüzünü onun yüzüne dayadı, kokladı ve uzun uzun öptü onu. Köpek gözlerini kırptı.

«Bu köpek Kirov'un sevgilisidir, dedi gülerek Cemal. Kirov'un bu dünyada iki sevgilisi vardır: biri köpeği, öteki Eleni. Hangisini daha çok sever, orası bilinmez.»

«Beni sever en çok» diye atıldı Eleni kahkahalarla.

«Orası belli olmaz. Öyle değil mi ha Kirov?» dedi Cemal Kirov'a dönerek.

Kirov hafif bir gülümsemeyle başını salladı:

«Ben üç ay bu köpekle başbaşa kaldım. Evde... Başka kimse yok. Üç ay tek başıma evde işsiz oturdum. Kimseyle görüşmedim. Bu köpek olmasaydı çıldıracaktım.»

Birden masada koyu bir sessizlik oldu. Kirov gizlerinin çölünde yalnız bir adamdı sanki.

Eleni herkesi oyuna kaldırıyordu. Kimse karşı koyamazdı. Karşı koymak kendini beğenmişlik demekti. Kimse Eleni'nin hatırını kıramazdı. Doğu törelerinin hızla yaşandığı bu yerde hatır kırmak batının bencilliğine kaymak anlamına geliyordu.

Şimdi Erol bir Ege oyunu oynuyordu. Cemal de ona eşlik ediyordu. Cemal'in oyunu karmakarışıktı. Onun oyunu rok müziğine de

uyabilirdi. Hızlı, coşkun, telâşlı oynuyordu o. Erol ise sade, ölçülü ve dingin... Oyunun kurallarını bozmamak için özen gösteriyordu.

Erol'un bu oyuna, bu oyunun geçmişine saygısı vardı. Egeli erkekler böyle oynardı bu oyunu. Dar omuzları, çekingen gülümseyişiyle sessiz sedasız oturan Erol oyuna kalkınca zarif, kendine güvenli ve kişilikli bir insan oluvermişti. Bu oyunu çok iyi tanıyordu. Suna farketti en çok Erol'daki bu değişikliği. Kasların, beden kıvrımlarının dilini anlıyordu o. Ne tükenmez bilgi kaynağıydı bedenin dili!

Eleni kimseye birşey söylemeden kapıya yönelince köpek de hemen arkasından gitti. Köpekle Eleni dışarı çıkınca Kirov da ağır ağır ayağa kalktı. Barın önünde durdu. Kapıya gitmedi. Kapıda bir tıkırtı olduğunu ilk duyan Eleni olmuştu. Eleni oyun havasıyla birlikte el çırparken, rakısını yudumlarken tıkırtıyı nasıl duymuş ve o ağır bedeniyle nasıl uçar gibi kapıya koşuvermişti? Kirov ise sırasını biliyordu. Ne türlü bir hayat savaşı ikisine bu kurallar demetini armağan etmişti acaba?

«Bak,» dedi, Cemal Suna'ya. «Kirov bekler şimdi. Önce Eleni anlar, bilgi toplar. Kirov da gerekeni yapar. Böyle işte. Şu dengeye bak!»

«Niye bütün yorumlarını bana da kabul ettirmek istiyorsun?» Erkeğin sözcülüğüne kızıyordu Suna.

«Anlatmak istiyorum! Coşuyorum, şaşırıyorum! Söylemek istiyorum. Şairim ben!» diye bağırdı Cemal.

«Ben de gören, anlayan bir insanım!» Suna öfkeden titredi bir an.

«Bireycisin,» dedi Cemal.

«Erkeğin bireyciliğine karşı çıktığım için mi?»

Suna'nın kocası Bekir gülümsedi. Bu geceki değişikliğin tadını dinginlikle çıkarmak istiyor ve çoğu zaman yanında oturan Hüseyin Efe'nin anlattıklarını dinliyordu. Çalışkan ve ölçülü bir bilim adamıydı. Cemal'in sık sık heyecanlanmasını, bağırıp çağırmasını, her duyguyu abartarak yaşamasını onun şairliğine veriyordu.

Eleni kapıdaki Türk'ü geri çevirmedi. Adam yaşlıydı ve bir kolu sakattı. Eleni ve Kirov ona da sık sık yakınlık göstermişlerdi. Yıkıntı halinde bir evin bir odasında yaşıyordu. Uyku tutmamıştı. Çıkıp gelmişti işte. Bu saatte başka nereye gidebilirdi? Dışardan duyuluyordu şarkılar ve Eleni'nin kahkahaları... Eleni onun gelişine hoşnut olmamıştı, ama geri çevirememişti onu.

Yaşlı ve bir kolu sakat Türk köşedeki masada tek başına oturdu, sabaha kadar hiç söze karışmadı. Yalnızca rakısını yudumladı ve zaman zaman gülümsedi.

Bu gece duygulardan örülmüş derin bir kuyuydu.

Rakı şişeleri hızla boşalıyordu.

Eleni Kirov'un yanıbaşına oturdu. Sanki aralarına girmiş olan şeyleri birden bire fırlatıp atarak birbirlerine yeniden kavuştular. Eleni Kirov'un yaşlı yüzünü, yaşlı boynunu öpüyordu. Elini onun alnında, saçlarında, omuzlarında gezdiriyordu. Kirov'un üstüne örtülen bir ipek gibiydi şimdi Eleni. Bu gözkapakları şiş, solgun, yaşlı yüzlü, kısa boylu, ve gururlu kabadayıyı Eleni'den başka hangi kadın bu kadar katıksız bir sevecenlikle ok-

şayabilirdi?

«Aşk! diye bağırdı Cemal. Ne büyük aşk! Kahramanlık bu işte. Siz birer kahramansınız!»

Kirov başını önüne eğdi. Eleni Cemal'e bakıp gülümsedi:

«Biz şair değiliz aslanım.»

Bu söz üzerine Kirov birden Eleni'nin gür, dalgalı, siyah saçlarını iki eliyle kavradı ve adeta öfkeli bir hırsla dudaklarına kapandı onun.

Hüseyin Efe işgâl ettiği küçücük yerinde kendi kendine gülümsüyordu. Yaşlı Türk elini çenesine dayamış, şaşkınlıkla Eleni'yle Kirov'a bakıyordu. Eleni'yle ilgili hayallerini kim alabilirdi elinden? O uzak düşmüş bir adamdı artık. Kendi bedeninden, Türkiye'deki torunlarından, bütün şehirlerden uzak düşmüş bir adam...

Yeniden Monika oynuyordu. Cemal de fırladı. Kendine göre oynuyordu yine. Kollarını Monika'nın kollarına doğru çapraz yaklaştırarak, göbeğini onun küçük karnına yaklaştırarak, uzaklaştırarak... Monika yeniden dudaklarıyla bir daire çizmişti.

Birden Erol ayağa kalktı. O anda herkes Erol'un Monika'yla gönül eğlendirmediğini anladı. Sarhoştu. Monika'yı bileğinden yakaladı. «Yürü» dedi Almanca. Eleni atıldı birden. Buna izin vermezdi. Cemal iri yarı bir adamdı. Erol ise gergin ufak tefek ve hınçlı... Monika soğuk kanlı davrandı. «Gidelim» dedi yalnızca. Çok mutsuzdu. Gittiler. Eleni Cemal'in yüzünü okşadı: «Çocuk sinirli. Sen büyüksün, onun kusuruna bakma. Hadi koçum!»

Hüseyin Efe yeniden mutfaktan çıkıp gel-

di. Pastırma dilimlerini bir tabağa çiçek gibi dizmişti. Öteki tabağa beyaz peynir, salatalık ve domates dilimlerini... Tabakları sessizce masaya yerleştirdi ve yerine oturdu. Kirov ona derin bir dostlukla gülümsedi. «Yine başbaşa kalsak» der gibiydi bakışı.

Eleni'nin anlatımı okşayışlarıydı artık. Kirov'un tenini anlıyordu. Onun yorgun, hırslı, aç tenini... Kirov ise Eleni'ye doyamıyordu. Çünkü hayatı bütün gözeneklerinden içeri sokan Eleni'ydi. Kirov Eleni'yi kucağına oturtmuştu şimdi. Onun kalçalarını hafif hafif okşuyordu.

«Ya yine gelirse?» diye mırıldandı Kirov.

«Gelirse ona haddini bildiririm,» dedi Eleni, Kirov'un alnını okşayarak.

«Senin peşini bırakmazsa onu öldürürüm» dedi Kirov, Eleni'nin gözlerinin içine bakarak... O anda Kirov masadakileri, Eleni'den başka herkesi unutmuş gibiydi. Yeniden Eleni'yi saçlarından kavrayıp dudaklarına kapandı. Masadakiler ürperdi. Suna sonradan öğrendi Eleni'nin genç bir erkekle evli olduğunu ve bir çocuğu olduğunu...

Kadehler dolduruldu. Herkes aynı anda... Aralık pencereden içeri ıssız bir mavilik süzülüyordu artık. Berlin'in erkenci maviliği, serin sabahları...

Herkes son olarak kadehini kaldıracaktı. Bu kuyu ne kadar derindi! Herbiri dibe doğru gidiyordu. Kimi aşka, kimi yalnızlığa, kimi derin pişmanlıklara... Hayatın sınırına doğru sanki, ölüme doğru sanki...

Eleni tam kadehini eline aldığı an birden durdu. Kirov'un henüz masanın üstünde duran kadehine ilişti gözü. Kirov'un kadehi öyle doluydu ki, kıpırdarsa hemen taşacaktı.

Kirov kadehi eline alırsa rakı ağzının kıyısından sızacaktı. Bu da inatçı ve gururlu Kirov'a yakışmazdı. Eleni hafifçe başını eğdi. Kirov'un kadehine dudaklarını değdirdi. İlk yudumu aldı. Kadehin kıyısında bir boşluk bıraktı.

*

Birden Eleni'yi buldum. Yapacağım heykelin anlamını buldum. Eleni Kirov'un kadehindeki rakının taşmasını önlemek için yavaşça eğildi. Bir öpücüğü andırıyordu bu. Benden başka bu derin özeni, bu ince sorumluluğu farkeden oldu mu bilmiyorum.

Kirov Eleni'yi öldürürken yuvarlanan, parçalanan ve toz haline gelen bir kaya gibi miydi acaba?

YUSUF

Güneş battı. Aydınlık sürüyor hâlâ. Yusuf'la Selim kanal boyundaki çimenlerin üstüne oturdular.

«Bu kanal dün gece katil olmuş» diyor Yusuf.

«Ne olmuş?» diye soruyor Selim.

«Dün gece Hallaches Tor'un orda gençten biri içine düşmüş boğulmuş.»

Selim irkiliyor. Kendi bedenini kanalın bulanık sularında görür gibi oluyor. Günlerdir onu umutsuzluğun sınırına götüren bir tedirginliğin içinde Selim. Geri dönmekten korkuyor. Buralarda kalmak ise utandırıyor onu. Sık sık polise uğrayıp kâğıtlarını göstermek, sosyal yardım parasıyla geçinmek, kira ödemeden Alman gençlerinin kaldığı bir evde kalmak...

Yusuf ise sıcak yaz günlerinde bile kışlık, lâcivert ceketiyle dolaşıyor. Koyu bir doğu şivesiyle konuşuyor. O da Selim gibi sosyal yardım parasıyla geçiniyor ve bundan utanıyor, ama Selim'in yaşadığı sarsıntıdan uzak o. Selim'e Berlin'e gelişinin öyküsünü anlatıyor:

«Süleyman'la çıktık yola. İstanbul'da şöförle anlaştık. Bulgaristan'ın sokakları çok temizdir. Bu temizlik hoşuma gitti. Ama ordan geçen Türk şöförleri Bulgar kızlarına

elma atıyordu. Bu doğrusu hoşuma gitmedi. Sonra Yugoslavya'ya vardık. Ben garajda Süleyman'ı bırakıp ekmek almaya gittim. Döndüm baktım bir herif Süleyman'ı kolundan çekip duruyor. Geldim dedim ne var? Adam bizden para koparmaya çalışıyor. Evine çağırıyor. Güzel karısı varmış. Ben o an şaştım kaldım. Adamı zor başımızdan attık. O gece bir otelde kaldık. Sabah uyandık. Çorba içiyoruz. Adam dedi ki yarın yine burada sabah çorbasını birlikte içeriz. Dedim neden? dedi bu şoför sizi kandırıyor. Sahi de öyleymiş. Bu adam iyi bir adammış. Bize yol gösterdi. Trenle Varşova, ordan Doğu Almanya, yine trenle Frederik Strase'den Batı Berlin... Adamın sözünü dinledik. Şoförle gitmedik. O gece biz yine Üsküp'de kaldık. O gece bayrammış. İnsanlar sokakta. Lüks kızlar, lüks kadınlar dansediyor. Ama orada öpüşme yoktur. Almanya'daki kadar yoktur. Otelde yıkandık. Ben küveti de ilk orda görmüşüm. Ertesi sabah da yola koyulmuşuz.»

Selim de aynı yolla Berlin'e girdiğini söylüyor. Doğu Almanya üzerinden... Türkiye'de arandığı günlerde... Selim artık bu gergin bekleyiş içinde gücünü yitirmeye doğru yol alıyor. Sığınma isteği kabul edilmeyecek, bunu biliyor.

Yusuf çimenlerin üstünde koyunlarını otlatan bir çobanın dinginliğiyle uzanmış, kanalın sularına, kanaldaki kuğulara bakıyor. Selim gibi kitaplar okumamış o. Birgün çalıştığı kahveyi adamlar basmış, o da karısını ve dört çocuğunu köyde bırakıp amcaoğlu Süleyman'la birlikte düşmüş yola.

«Alışabildin mi?» diye soruyor ona Selim.

«Burada ağalar yoktur. Burada insanlar

birbirine karışmıyor. Bu bakımdan daha iyidir. Ama insanın kendi memleketinde yaşaması elbet daha iyidir.»

«Peki, diyor Selim. Ailen, çoluk çocuğun orda, sen burda... Zor olmuyor mu??»

«Ben şimdi ızdırap çekiyorum,» diyor Yusuf. Dişlerinin arasında bir otu çiğniyor. «Izdırap çekmiyorum desem yalan. Ailem de düşünür ki ben burada belki Alman kadını bulmuşum. Almanya bize yüzbinin üstünde patladı. Tabii ki ailem zor durumdadır. »

Yusuf'un siyah gözlerinden ılık bir sevgi ışını yayılıyor. Kanalın karşı kıyısında mayolarıyla çimenlere uzanmış genç bir çift öpüşüyor. Ilık yaz akşamlarında kanal boylarını yumuşak bir mutluluk dolduruyor. Sulara atlayan köpekler, koşuşan çocuklar, birbirlerine sarılarak uzanan genç çiftler, kolkola gezintiye çıkan yaşlılar ve çimenlerin üstüne sofra serip akşam yemeklerini yiyen yabancı işçi aileleri... Günün bu saatlarında ışığın, suyun ahengi insanların içine doluyor sanki. Birgün sonra loş, ıslak bir gün geri alabilir bu mutluluğu. Berlin'lilerin içine işleyen bir tedirginlik: Güneşe doyamamak. Bu seyrek gelen güneşli günlerde hemen iniyorlar çimenlere, kanal boylarına. Zaman zaman kanalın bulanık, kirli sularını geniş kulaçlarla yaran genç bir erkek bedeni görülüyor. Bu sularda kulaç atması için insanın ne kadar yalnızlık duyması gerekir!

Selim ise toprağından koparılmış, bir vazonun içinde solmaya, kurumaya mahkûm bir çiçek gibi duyuyor kendini. Arkadaşları ondaki bu umutsuzluğu kınıyor. Çoğu tartışıyor. Selim ise karamsarlığının kabuğuna çekiliyor. Türkiye'deki hiçbir arkadaşından ha-

ber alamıyor.

Ama şu anda Yusuf'u tanıdığı içinde içinde hafif bir sıcaklık duyuyor. Yusuf'da bir denge var, geçmişteki zorluklarla şimdiki zorluklar arasında bir denge, az yaşamakla az düş kurma arasındaki denge... Yusuf nasıl oluyor da bu kadar değişik bir sürgün hayatı karşısındaki sarsıcı bir şaşkınlığa düşmüyor?

Yusuf esmer yüzünde belli belirsiz bir gülümsemeyle karşı kıyıda öpüşen çifte bakıyor... Güzel, soyunuk bedenlere...

«Biz geçen gün şaşırıp çıplaklar kampına girmişiz Süleyman'la» diyor.

«E, diyor, Selim, yadırgamadınız mı?» Yusuf'un yanına, çimenlere uzanıyor o da. Yusuf ona garip bir güven duygusu veriyor. Bir baba gibi... Selim'in çocukluğu hep Ankara'da, küçük bir apartman dairesinde geçti. Şimdi toprakla yoğrulmuş bu dayanıklı erkeğin yanında bir sevecenlik özlemi sızıyor içine.

«Biz öyle yapamayız, ama ben yine de onları yadırgamam. Onlar öyle yetişmiş. Burada toplum bunu kabul ediyor,» diyor Yusuf.

«Peki senin hanımın burda olsaydı. Onunla beraber öyle bir yere gitseydiniz o ne yapardı?»

«Utanırdı, ama biz başkalarına karışamayız. Benim ailem başörtülü gezer. Bu da toplum baskısıdır. Ben aileme demem ki şöyle şöyle yap. O başörtülü gezer. Biz birgün Van gölüne gitmişiz. Bir kaç arkadaşla. Onların da aileleri vardı. Biz orada suya düşmüşüz. Ama bunu başkalarının bulunduğu yerde yapamayız.»

«Sen kendini nasıl böyle yetiştirdin Yusuf?»

«Ben yirmi yaşıma kadar çok kötü yetişmişim. Çocukken medreseye gitmişim. Bizim memlekette şehre giden, yüksek tahsil yapanlar oldu. Ben onlarla da çok konuşmuşum. Ben kendim öğrenince aileme de öğrettim. Bizim memlekette kadınlar köledir. Ama ben aileme eziyet etmem. Ben ne kadar yaşarsam o da o kadar yaşar. Ama bende yok, onda da yoktur. O benden razıdır. Çünkü görüyor. Bizim komşularımız var. Onlar çok softadır. Benim ailem onlara gider, onlarla konuşur. Ben gidince onların ailesi hemen örtünür. Gider saklanır. Ben bir gün kızmışım: Artık böyle şeyler kaldı mı? dedim. Niye saklanıyorsun? Benim ailem saklanıyor mu? Ben amcam kızıyla, yengemle oturur konuşurum. Bizde şakalaşma çoktur. Aslında bizim orda softalık kalksa insanlar başka türlü olabilir. Benim on yaşında kızım benim karşıma çıkmış, demiş baba ben hocaya gitmem. Ben de onu hiç hocaya göndermemişim.»

Yusuf lacivert ceketinin iç ceplerini karıştırmaya başladı. Ve dört çocuğuyla, karısıyla çekilmiş bir fotoğrafı uzattı Selim'e. O zaman Selim onun lacivert ceketini niçin hiç çıkarmadığını, en sıcak günlerde bile niçin o ceketle dolaştığını anlar gibi oldu.

Selim akşamın eflâtun renkleriyle kaplanan gökyüzüne bakarken birden aylardır duymadığı belli belirsiz bir iyimserlik duydu.

BİR KÜÇÜK BURJUVANIN ACILARI II

Selma bugün para harcamaktan hiç sakınmıyordu. Öyle bir sofra donatacaktı ki... Çerkez tavuğu, sigara böreği, yaprak sarması, cacık, pilâki... «İşte bizim mutfağımız, işte Türk mutfağı,» Selma'nın yemekleri Türk arkadaşları tarafından da çok beğeniliyordu. Bazı arkadaşları takılıyordu ona: «Selma'cığım sen burada lokanta açsan en kısa zamanda milyoner olursun vallahi.» Şaka olarak da söylense parlak bir fikir. Ama bir lokantanın mutfağında düşünemiyor kendini Selma. Evinde iyi bir aşçı olmayı seviyor.

Selma Karstad'dan dopdolu iki plastik torbayla çıktı. Yorgundu. Türkiye'deyken alışverişi kocası yapıyordu. Ama burada kocası sabahın beşinde işbaşı yapıp hava kararınca eve döndüğü için Selma çalıştığı ana okulundan çıkıp alışverişi de yapıyordu, ev işleri, çocuklar... «Almanya'da yorgunluktan başka ne gördük ki? Ama şimdi çocukları okullarından ayırıp nasıl döneriz? Buranın okul sistemine alıştılar. Daha önce dönebilseydik... O zaman da anarşi belâsı vardı. Şimdi çok şükür ortalık duruldu. İzne gittiğimizde gördük. İnsanlar artık korkmadan geceleri sokaklardan dolaşıyor. Sinemaya gazinolara, ahbap gezmelerine gidebiliyor.

Hayatta en önemli şey emniyet duygusu.

Meselâ şu Kreuzberg'de de bir sürü serseri türedi. Alkoiikler, hipiler, işgalciler. Eve biraz geç dönsem yüreğim ağzıma geliyor. Hele şu Araplardan ödüm kopuyor. Son zamanlarda da kara kara Sirilankalılar doldurdu etrafı. Bu Alman hükümeti onlara karşı tedbir almakta haklı tabii. Kendi hükümetine başkaldıran, suç işleyen soluğu Almanya'da alıyor. Almanya da gitgide anarşi yuvası haline geliyor.

Selma boylu boslu bir kadındı. Tayyörlerini Türkiye'de diktirmişti. Boynuna ipekli eşarplar bağlar, zarif, topuklu ayakkabılar giyerdi. Almanlar Türk kadınlarının zevk sahibi olduğunu görmeliydi. «Türk kadını deyince Almanların gözünde yalnız kısa boylu, başörtülü, kalın çoraplı esmer bir kadın imajı canlanıyor. Bizim Anadolu'nun köylerinden gelen kadınlarımız...» Köylü kadınların şöyle başörtülerini atmalarını, güzel pardüsöler giymelerini, saçlarını kestirmelerini çok isterdi Selma. «Bunu bir başarabilselerdi belki Almanlar onları, bizleri bu kadar küçümsemezlerdi.» Yine de Anadolu'nun köylerinden gelip burada işçi olarak çalışan çilekeş kadınların şık giyimli, kendini beğenmiş Alman kadınlarından daha iyi yürekli olduğuna inanırdı Selma. Hemen samimi oluverirler, içlerini dökerler, adres verirlerdi. «Bizim Anadolu'lu insanımız saygılıdır. Kendisi yemez misafirine yedirir. Oysa Almanların biraz çıkarına dokun hemen sana düşman olurlar.»

Selma çoğu zaman derin bir yalnızlık duyuyordu. Çocukları büyüdükçe kendi arkadaşlarıyla beraber vakit geçirmeyi tercih ediyorlardı. Kocası ise ya yorgun argın televiz-

yon seyrediyor, ya da dışarda arkadaşlarıyla buluşuyordu. Selma «Bizim kadınlarımız» diye sözettiği kadınları iyi kalpli buluyordu ama «aradaki görgü, bilgi, sosyal seviye farkı...» Selma'yı onlardan ayırıyordu. Birkaç memur kadın arkadaşı vardı ama onlar da biraz Almanlaşmışlardı. Randevularla görüşüyorlardı. «Ayrıca her zaman fikirlerimiz uyuşmuyor. Galiba burada hepimizin sinirleri bozuldu.»

Selma evinin basamaklarını çıkarken nefes nefese kalmıştı. Kırküç yaşındaydı ve çok neşesizdi. «Buraya hiç gelmemiş olsaydık!» Bazı arkadaşları ona şöyle diyordu: «Selma'cığım burada bu kadar çok sıkılıyorsan toparlan git Türkiye'ye öyleyse.» Ama çocukların okulu... Kocasının orada kendi başına bir iş kurabilmesi için daha çok sermayeye ihtiyacı var. Türkiye'de hayat pahalılığı yıldan yıla artıyor.

Selma plâstik torbaları duvara dayayıp kapıyı açtı. Şimdi bu evden memnundu. Kaloriferliydi, sıcak suyu vardı. Daha önceleri tuvaleti dışarda olan evlerde bile oturdular. Mobilyalar, halılar, perdeler, yatak odaları, artık herşey Selma'nın zevkine göreydi. Evi her zaman pırıl pırıldı. «Bir de Türklerin pis olduğunu söylerler. Kendi hipilerine baksınlar!» Selma kocası ve çocuklarıyla evin düzenini bozdukları zaman kavgaya tutuşurdu.

Ayakkabılarını çıkarıp girişteki ayakkabı dolabına yerleştirdi. Terliklerini giydi. Üstünü değiştirdi. Yapacağı yemekleri kaç gün önceden tasarlamıştı. Üç dört saatta hepsini hazırlayabilirdi.

Elleri öylesine alışkındı ki... Hava kararırken yemekler mermer tezgâhın üstüne sıra-

lanmıştı.

Selma banyoya koştu. Mizanplili, kabarık saçlarının bozulmaması için başına kıyıları dantelli başlığını geçirerek duş aldı. Sıkıntılarına, yorgunluklarına en iyi gelen şey ılık bir duş almaktı. Kurulandıktan sonra sık sık yaptığı gibi tartıldı. Şu kiloları atmak ne zordu! «Sıkıntıdan yiyoruz.» Empirme jarseden eflâtun elbisesini giydi. Makyajını tazeledi. Kulaklarının arkasına, göğsüne parfüm sürdü. Şimdi gerçekten mükemmel bir kadın olarak duyuyordu kendini. Ama dengine düşmüş müydü? Ne gezer! Kocası pek öyle iltifat etmeyi, gönül almayı bilmeyen bir adamdı. Konuşkan da değildi. Şimdiden yaşlı bir adam oluvermişti. Saçları ağarmış, dökülmüş... Ama kocasından başka hiçbir erkeği düşünemezdi Selma. İdeal bir ev kadını ve ideal bir anne olmaya çoktan karar vermiş, gururlu bir kadındı.

Almanlar teker teker gelmeye başladılar. Bu arada kocası da geldi. Herkesi memnun etmek Selma'ya düşüyordu. Güler yüzlüydü: «Misafire surat asılır mı?»

Almanlar çiçeklerle geldiler. Şimdi çok naziktiler, yumuşaktılar. İşyerindeki kırgınlıklar unutuluvermişti. Selma'ya kompliman yağdırıp duruyorlardı; «Evin ne güzel?» «Selma ne kadar şıksın?», «A bu yemeklerin hepsini sen mi yaptın?», «Selma harikadır!», «Ah, diye düşünüyordu Selma, iki yüzlü olmadıklarına bir inansaydım!» İnanamıyordu. Almanlar'ın birdenbire nasıl sert olabildiklerini, kavgaya tutuşup, nasıl ağır konuştuklarını birçok kere görmüştü.

Salondaki, beyaz kolalı bir örtüyle kaplı yuvarlak yemek masasının çevresine oturttu

onları. Bir kadınla bir erkeği yanyana oturtmaya özen göstererek... Modern bir Türk kadını olduğu belliydi Selma'nın. Yoksa böyle giyinmeyi, böyle davranmayı burada mı öğrendi?

«Türkiye'yi tanımayan Almanlar pekâlâ böyle düşünebilirler.»

Selma'nın kocası Kemal konuk ağırlama konusunda karısı gibi telâşlı ve özenli değildi. Daha çok Almanlar konuklarına nasıl davranırlarsa o da öyle davranmaya çalışıyordu. Almanların Türklerle ilgili görüşlerini de pek umursamıyordu artık. Ne istediğini bilen bir adamdı. Şimdiden Türkiye'de iki daireleri vardı. En çok özlediği şey İstanbul'da gün doğmadan sandalla denize açılmak, balık avlamak, bir de yaz akşamları balkonda rakı sofrasına oturabilmekti. Karısının yakınmalarına, hastalıklarına, sık sık Almanları çekiştirip durmasına da pek aldırdığı yoktu. Türkiye'de yaşasalardı sanki daha mı mutlu olacaklardı? Karısı orada da yakınılacak birçok şey bulurdu. Kemal burada da efkâr dağıtmak için arkadaşlarıyla buluşup tavla atabiliyor, hatta rakı sofrasına oturabiliyordu. Hayat böyleydi işte. Ne eksik ne fazla. Alınteriyle yaşayanlar için böyleydi. İçinde birtek pişmanlığı taşıyordu yalnız: Şöyle saçlarını savurarak kahkahalar atan, «kocacığım» diyerek gelip gelip bir öpücük konduran, zaman zaman da güzel sesiyle şarkı türkü söyleyen bir kadınla hayatını birleştirememiş olmak.. «Ama hakkını yememek lâzım. Selma yuvasına düşkün, namuslu ve hamarat bir kadındır.»

Zamanla heyecanlar kayboluyordu tabii.

Kemal Alman konuklara Türkiye'nin hava-

sından, turistik yerlerinden sözediyordu şimdi. Selma da yiyecekleri masanın üstüne yerleştiriyordu. Genç kızlığında eve görücüler gelmiş gibi heyecan içindeydi doğrusu. Böylesi bir ağırlamadan sonra belki iş arkadaşları artık onun görüşlerine, önerilerine biraz daha önem verirler, ona aklı ciddi konulara ermeyen bir kadın gibi davranmazlardı.

Yorgunluktan mı nedir, elleri titriyordu Selma'nın.

«Yardım edebilir miyim?» diye soruyordu meslekdaşlarından birinin kocası.

«A yok teşekkür ederim. Herşey hazır.»

Eve gelen misafirlere iş göstermek Selma'nın hiçbir zaman yapamayacağı bir şeydi Hele bir erkek misafirin yardımı... Selma Almanya'da daha yirmi yıl yaşasa Almanların davranışlarını taklid etmeyecekti. Türk örf ve adetlerini en iyi şekilde temsil etmek! Selma nedense böyle bir görevle yükümlü buluyordu kendini.

Ne o? Niçin kimse çerkes tavuğunun tadına bakmıyor? Hay Allah bir tadına baksalar? Selma'nın en değerli sanat eseri o. Börek yiyorlar, salata alıyorlar, pilâki... Henüz sarmayla çerkes tavuğuna dokunan yok. «Buyrun» diyerek çerkes tavuğunu gösteriyor Selma. «Teşekkür ederim» deyip yüzlerini çeviriyorlar. Yoksa kirli birşey gibi mi görünüyor gözlerine?

Birden Frau Braun uzandı yaprak sarmasına. Tabağına aldı. Sonra ucundan ısırdı. Selma göz ucuyla izliyor.

«Ah, dedi, birden. Tanıdım. Dolma! Yunan yemeği değil mi bu?»

Selma o atalarından devraldığı misafir saygısını bir an unutabilseydi elini masaya vu-

racak, Yunanlıların nasıl Türk yemeklerini taklidedip turistlere Yunan yemeği diye yutturduğunu, bunun gibi daha birçok şeyi, müziğinden tut da, şarabına kadar nasıl Türklerden çaldıklarını bağıra çağıra söyleyecekti. Ama Selma Türk kadının hanımefendiliğine leke sürmemek için yalnızca alaycı bir gülümsemeyle:

«Hayır Fra Braun, dolma öz be öz Türk yemeğidir» diye karşılık verdi.

SABAH İLK METRO

Saat 4.40'da kalkan ilk Metroda yarım kalmış isteklerin ağırlığı var. Geceki konuşmalar yarım kalmış, gecenin derinliğindeki özlemler, sabah içilen kahve, ısırılan ekmek dilimi...

Şu anda yalnız iki kadının sesi ve gülüşmeleri duyuluyor. Artık Metrolarda bu yabancı sesleri ve yabancı gülüşleri duymayan Alman kalmamıştır herhalde. Yalnız olunca bakışları vahşi bir küskünlükle, loş bir korkuyla dolu yabancılar... Birlikte olunca ise yüksek sesle, hiç durmadan konuşan, çevrelerindeki durgunluktan, sessizlikten öç alır gibi gülen yabancılar... Korkuyla meydan okuma arasında gidip gelen yabancılar... Metroların yalnızlık, yorgunluk ve düzen yüklü havasını giyimleri, saçları ve şakalarıyla uyumsuzluklarını ilân eden panklar, dünyayla kavgaya tutuşmaya çalışan akıl hastaları, alkolikler bozuyor. Bir de biraraya gelince şakalaşan esmer yabancılar... Onların dışında Metrolar sarsıntılarla yuvarlanan ıssız kaya parçaları sanki. Metrolarda niçin bu kadar keder ve yalnızlık oluyor? Güneşli kıyılarda, tarlalar arasında, turunç kokulu yollarda yürüyerek işlerine gidip gelmiş güneyli insanlar Metrolarda yol alırken hangi pişmanlıklarla sarsılıyorlar acaba?

Vagonun arka kanapesinde Nuran'la Birsen zaman zaman kavga eder gibi sert bir sesle konuşuyorlar, zaman zaman da elleriyle alınlarını tutarak gülüyorlar.

Birsen Simens Stand'daki lamba fabrikasına gidiyor. Günde sekiz saat beyaz eldivenlerle sıcak camları U biçimindeki kalıpların içine yerleştiriyor. Birsen için mevsimler değişmiyor sanki. Yakıcı bir yaz sıcağının içinde yaşıyor o.

«Sen bu sabah niye Halleches Tor'dan bindin allahaşkına?» diye soruyor Birsen.

«Bana bakma sen, diyor Nuran. Ben birgün Nollendorf'dan binerim, birgün Halleches Tor'dan. Benim eteğime yapışan mı var? Ben bütün Berlin'i dolaşırım. Giderim bir ahbaba, televizyon seyrederken uykum gelir. Uyuyup kalırım. Sabah da ordan giderim firmaya.»

Birsen kurnazlıkla gülümsüyor. Halleches Tor'da İhsan'ın oturduğunu Birsen de biliyor. İhsan'la Nuran'ın kaçak aşkını herkes biliyor artık. Bunu Nuran'ın yüzüne vurmak istemiyor yine de:

«Sen o firmadan da bir türlü ayrılmadın, diyor. Almancan o kadar iyi. İstesen ne işler bulursun. Daha çabuk para yaparsın.»

«Para yapıp da ne olacak? diyor Nuran. Sonunda dört metrelik kefenden başka neye ihtiyacım olacak ki?»

Birsen başını önüne eğerek gülümsüyor. Gülümseyişi çabucak sönüyor. Siyah gözlerinden ince bir mahmurluk akıyor. Siyah kumaştan ceketi, ekose eteğiyle temiz bir büroda çalışan bir sekreteri andırıyor Birsen. Türkiye'de lise ikiden ayrılmıştı. On yıl önce kocasıyla birlikte buraya gelmişti. Dönüş-

te bir daire satın alabilmek, bu dairede yorgunluklarını unutup, kaygısız bir ev kadını olmak umuduyla... Gerçekleşemeyen bir dönüş. Onları buraya bağlayan güvence tutkusu... İki çocuğun geleceği...

Oysa Nuran... İri kalçasına dar gelen blucini artık çevresindeki kimseyi ne Almanları ne de Türkleri umursamadığını göstermek ister gibi sık sık gür kumral saçlarını savurup üstten bakışıyla, kahkahasının hemen sönüveren yaşlı yüzüyle dönüş hayallerinden kurtarmış kendini. Metrolarda sık sık açılan bir konu bu. Dönmek mi? Ne zaman dönmek? Ne kadar yatırımla dönmek? Buradaki umut sahnesinden ne zaman geri çekilmek? Perde kapanıyor çünkü. Birsen'le Nuran da bundan sözediyorlar şimdi.

«Ah! diyor Birsen. Bari kovsalar da gitsek!»

«Ne diye gidecekmişim?» diye yanıtlıyor Nuran. Kollarını göğsünde kavuşturup, başını geriye yaslayarak. Kuru, öfkeli bir sesle konuşuyor:

«En güzel günlerim burada geçti. Gençliğim, en güzel yıllarım burada geçti.»

Ayaklarını öne doğru uzatıyor. Bir kaşı kalkıyor. Yüzü geriliyor.

«Türkiye'de bu yaştan sonra ne yapayım? Bütün gençliğimi, bütün kuvvetimi buraya vermişim... Şimdi gidip de kimin bokunu yiyeyim?»

Burnunu çekiyor. Yüzünde sert, kuru bir gülümseme...

Birsen gülüyor. Bu Nuran dobra dobra konuşuyla, açık saçık şakalarıyla her karşılaşmalarında güldürüyor onu. Nuran başını yine geriye yaslıyor. Gözlerini yumuyor. Sayıklar gibi konuşuyor:

«Kimse artık beni buradan çıkaramaz. Emekli olurum. Alman morukları gibi köpeğimi alır parklarda dolaşırım ben de...»

«İhsan'la evlenmeyecek misin?» diye soruyor Birsen gizli bir alaycılıkla.

Nuran omuz silkiyor:

«O boklu köylü karısından ayrılır mı o? Aman zaten evlenenlerin başı göğe mi eriyor?»

Bu kez Birsen mahzunlaşıyor. Terli gömleğini çıkarıp fabrikadan ayrıldıktan sonra her akşam evde sofrayı kuruyor. Çocuklara bağırıyor. Bulaşıkları yıkıyor. Geceliğini giyiyor.

«Duydun mu Emine yine gebeymiş?» diyor Nuran. Gözleri hâlâ kapalı, alaycı bir gülümsemeyle.

«Aa! Bu kaçıncı!»

«Karıda akıl yok. Gelene geç diyor. Gelene geç diyor.» Nuran'ın sesi acımasız, kızgın...

«Ay yavaş! diyor Birsen. Karşıdaki adam güldü. Türk galiba.»

«Ne yapalım Türkse?» diyor Nuran omuz silkerek. Başını çeviriyor. Karşıda oturan siyah bıyıklı, kalın kaşlı adama küçümser gibi bakıyor. Yine başını geriye yaslıyor. Gözlerini yumuyor. Konuşmuyor artık.

«Beni Kaizerdam'a gelince dürtüver» diyor Birsen'e.

İlk Metrolarda birçok kişi biraz kestirebilmek için başını geriye yaslar. Kimileri gazete okur. Birgün öncesinin gazeteleri... Birsen bu gazetelere uzaktan göz gezdirir. O da Türklerin çoğu gibi Almanca gazete almaz.

Karşısında oturan kadının elindeki B. Z. gazetesinin büyük yazılarını sökmeye çalışıyor: Romy Berlin'de.

Gazetenin ilk sayfası büyük güneş gözlükleriyle, ensesine toplanmış saçlarıyla artık orta yaşa gelmiş Rommy Schneider'in fotoğraflarıyla dolu. Havaalanında, arabaya binerken, otelin önünde... Yanında orta yaşlı bir erkek... Erkek onu yanağından öperken...

Kim bu Rommy? Niçin gazete onun Berlin'e gelişine bu kadar önem veriyor? Rommy kim acaba?

Yoksa? yoksa?.. Birsen bir çocukluk arkadaşına raslamış gibi heyecanlanıyor birden. Artist Rommy değil mi? İnci sinemasının da yıllar önce gördüğü Sissi filminin artisti Rommy... Gülümseyerek Nuran'a çeviriyor yüzünü. Sissi filmiyle ilgili anılarını onunla paylaşmak istiyor. Oysa Nuran'ın çatlak kalın dudakları sarkmış. Gerçektende artık Nuran'ı kim alır? Yaşı elliye yaklaşmış... Nuran'ın şu hafifliği olmasaydı! Belki o da şimdi çoluk çocuğuyla... Birden şu ara işsiz olduğu için sabahları geç kalkan kocası geldi aklına. Birsen'in eve döndüğü saatlarda o kahvede oluyordu çoğu zaman. Birsen yemek yapıyor, çocuklara bağırıyor, bulaşıkları yıkıyor, geceliğini giyiyor... Kaizer Dam'a kadar uyuyabilir Nuran. Kendileri dönecekler, mutlaka dönecekler ve kaloriferli dairelerine yerleşecekler, arabalarını kapılarının önüne park edeceklerdi. Ya Nuran? Yaşlı alman kadınları gibi yapyalnız... Yapyalnız... Birsen yeniden gazeteye doğru çevirdi başını. Rommy artık ağırbaşlı görünüyor. Oysa Sissi filminde ne kadar afacan, ne kadar sarışındı? Omuzlarını açıkta bırakan karpuz kollu, eteği kasnaklı tuvaletiyle baloya gidiyordu. Bu kadar güzel olmak ne büyük şanstı! Sissi'yi çok sevmişti Birsen. Yeni yetişen bir genç kız-

ken sarışın ve saraylı Sissi nasıl özlemler uyandırmıştı içinde! Almanya'ya gelirken de Sissi'nin ülkesi diye düşünmüştü. Sissi'nin ülkesi... Sissi'nin ülkesinde güzel binalar güzel ormanlar, güzel elbiseler... Oysa sekiz yıldır beyaz eldivenlerle sıcak ampülleri tutuyor Birsen... Artık öyle güzel filmler çevrilmiyor gibi geldi Birsen'e. Ya da artık filmler, artistler heyecanlandırmıyor onu. Şu Rommy'ye bir raslasa Berlin'de! Hay Allah şu işe bak, şu anda Sissi'yle aynı şehirde oturuyor. Ama Sissi gazetede mahzun görünüyor ve eskisi kadar sarışın değil. Yoksa mutlu olmadı mı? Hangi semtte olduğunu bilse Birsen işten çıkınca gidip uzaktan seyredecek onu. Ama işten çıkınca eve gidecek, sofrayı kuracak, çocuklara bağıracak, bulaşıkları yıkayacak, geceliğini giyecek...

Adam Rommy'ye arabanın kapısını açıyor. Onu yanağından öpüyor. Kimbilir bu kaçıncı? Artistler böyle oluyor. Gömlek değiştirir gibi adam değiştiriyorlar. Bari mutlu mu? Sissi mutlu mu? Birden ne kadar yorgun ve uykusuz olduğunu farkediyor Birsen. Hay Allah! Kayzerdam! Az kalsın unutacaktı. Birden dürtüyor Nuran'ı:

«Nuran abla uyan!»

KANAL BOYU

Gülizar'la birlikte caddenin kalabalığından sıyrılıp kanal boyunca uzanan ağaçlıklı yola girdik. Onun acısını hafifletebilmek için bir gezinti yapmamızı önermiştim. Renata, Gülizar'ın en yakın arkadaşı Renata intihar etmişti.

Loş ve nemli günlerden sonra güneş birden ısıtıvermişti Berlin'i. Bir an bu güneşli hava ve yanımda yürüyen Gülizar beni Türkiye'ye geri götürüverdi sanki. Gülizar ise kendisi gibi doktor yardımcılığı yapan Renata'nın ölümünü düşünüyordu yalnız. Onu düşünüyor, ondan sözediyordu:

«Rena aradığını bulamıyordu.»

Kanal'dan küçük beyaz bir vapur geçiyordu.. Berlin'in yüzen kahveleri... Vapurun küçük güvertesinde oturanlar biralarını, meyve sularını yudumluyordu. Sarışın, şişman bir adam yüzünü güneşe dönmüş akerdeon çalıyordu.

«Ne güzel değil mi?» dedim.

Gülizar şöyle bir göz attı kanala doğru. Yine başı önünde, ince esmer bedenini ağırlaştıran bir kederle Renata'ya getirdi sözü:

«Rena'cık sevgiye doyamamıştı. Çocukluğunda annesi babası onu çok sıkmıştı. Şu saatta ders çalışman lâzım, şu saatta şunu yapacaksın, şu saatta bunu yapacaksın... Bugün

kiliseye gideceksin. Şu elbiseni giyeceksin...»

Gülizar yirmiüç yaşındaydı ve onbir yıldır burada yaşıyordu:

«Onu en iyi ben anlıyordum.»

Ben söylerken Gülizar'ın gözleri doldu.

«Sana daha önce söylemiş miydi? Yani yaşamaktan usandığını, intihar etmek istediğini söylemiş miydi sana?»

«Söylememişti. Bir yol bulmak için çırpınıyordu.»

«Ne gibi bir yol?»

«Rena ailesinden kurtulmak için evlenmişti. Ama kocası sık sık başka kızlarla buluşuyordu. Rena'ya da özgürlük tanıyordu, ama, biliyorum Rena bunu yapamıyordu. O çok acı çekiyordu.»

Gülizar omuzuna asılı çantasından sigara paketini çıkardı. Sokakta sigara içmekten gurur duyar gibi yaktı sigarasını. Gözlerini kısarak uzaklara baktı. Üstünde genç Alman kızlarının giydiği şalvar pantalonlardan vardı. Boynuna da Pakistan kumaşından ince, rengârenk bir eşarp bağlamıştı.

«Onun en yakın arkadaşı ben olmuştum. Duygularını kocasından çok bana söylüyordu. Rena çocuk sahibi olmak istiyordu. Ama kocası aile hayatından hoşlanmıyordu ki.»

«Niye bunun için intihar etsin? dedim. Kocasından ayrılabilirdi. Bir başka erkekten çocuk yapabilirdi.»

«Ama o duygulara değer veriyordu, dedi. O öteki Almanlara benzemiyordu. Almanların çoğu duygularını tanımazlar.»

Bir süre sustuk ikimiz de. Sonra yine Gülizar yorgun, kırgın bir sesle konuştu:

«Dün akşam kocasına telefon ettim. Kendisiyle konuşmak istediğimi söyledim. Benim

Rena'yı ne kadar sevdiğimi biliyor. Bir arkadaşıyla bira içmeye gideceğini söyledi. Biliyorum kız arkadaşıyla gidiyordu. Ona öyle kızıyorum, öyle kızıyorum ki...»

«Ama, dedim, onu yakından tanımıyorsun. Bilemezsin belki de çok acı çekiyordur. O da yeni bir yol arıyordu belki.»

Gülizar sözlerime bir anlam veremiyormuş gibi baktı yüzüme.

Kanal'ın sağ yanında taze çimenlerle kaplı bir alana gelmiştik. Birçok kişi mayolarıyla güneşleniyordu. Gülizar'a çimenlerin üstüne oturmamızı önerdim.

Gülizar verimli bir ovada yaşamıştı çocukluğunu. İki hafta sonra tatilini geçirmeye yine oraya gidecekti. Köyde onu yadırgayıp yadırgamadıklarını sordum.

«Artık bana söz geçiremiyorlar, dedi Gülizar. Bizim orda kızlar köle gibi yaşıyor. Dayımgillere dedim ki; bana karışırsanız bir daha köye hiç gelmem. «Gâvur olmuş» diyorlar benim için. Desinler n'apalım.»

Çimenlerin üstüne oturduk. Ben yanıbaşımızdaki papatyaları toplamaya koyuldum. Papatyaların yaprakları narindi, renkleri solgundu. Bizim oralardaki papatyalara benzemiyorlardı. Ama yeni bir şehri tanımak hoşuma gidiyordu. Oysa Gülizar şu anda yaşlı bir kadın gibi uzaklaşmıştı bütün tadlardan. Ben Renata'yı tanımadım. Onun ölümü için belirgin bir acı duyamıyorum. Ama Gülizar'ın artık hiçbir şeye kavuşmak istemiyormuş gibi bıkkın duruşu bana çok dokunuyor:

«Dönmeyi düşünüyor musun?»

«Orada yaşayamam artık. Orada benim herşeyime karışırlar. Beni tanımadığım biriyle evlendirmeye kalkışırlar.»

«Sen de büyük şehirde yaşarsın. İş bulursun. Köye dönmezsin.»

«Ailem çok kızar. Türkiye'de hastabakıcı olarak çalışmak da hoşuma gitmiyor. Hem parası az, hem de hastabakıcıları küçük görüyorlar.»

«Öyleyse burada mutlu olmaya çalışmalısın Gülizar.» dedim gülümseyerek. Gülizar yeniden bir sigara yakıp dumanını gökyüzüne doğru üfledi:

«Burda da işimi sevmiyorum ki. Hep bu işde mi çalışacağım?»

«Peki okula gitmek için uğraştın mı?»

«Burada bizim gibilerin okuması çok zor. Ben onbeş yaşında temizlikte çalışmaya başladım. Kazandığım parayı da hep babamgile verdim.

«Belki de şimdi başka bir iş arayabilirsin, diyorum. Seveceğin bir iş...»

Buruk bir gülümsemeyle bakıyor uzaklara. Yirmiüç yaşında bir genç kızın yüzünde nasıl bu kadar çizgi olabilir?

«Ancak fabrikada işçi olabilirim» diyor.

Susuyoruz ikimiz de. Gülizar'a birşeyler söylemek, onun umutlarını tazelemek istiyorum. Oysa o yeniden Renata'nın ölümüne duyduğu acıya gömülüyor:

«O kendisine bir yol arıyordu. Bu toplumun adetlerinden de sıkılıyordu. Son zamanlarda ikimiz de terminsiz (*) görüşmeye karar vermiştik. Birbirimizi ne zaman görmek istersek, ne zaman dertleşmek istersek, bir sıkıntımız olursa birbirimize koşacaktık. Rena benden başka kimseyle yapamazdı bunu. Burda programlara göre görüşüyorlar. Şu saatta spor

(*) *termin : randevu*

yapacağım, şu saatta alışverişe gideceğim, şu saatta uyumam lâzım. Seninle ancak perşembe altıda görüşebilirim. Hep termin... Rena artık bu terminlerden sıkılıyordu.»

Gülizar birden Rena'nın niçin intihar ettiğini anlamış gibi sustu, uzaklara baktı.

ANNEM İŞİNİ KAYBETTİ

Sevim yandaki odada kalan Gudrun'a yazdırdı izin kâğıdını. Hasta olduğu için bu hafta sonu kızı Canan'ı Heim'dan alamıyacağını ve onu benim alıp gezdirebileceğimi belirtiyordu bu kâğıtta. Altına imzasını attı. Yazmayı yeni öğrenen bir çocuğun imzasını andırıyordu bu: SEVİM ÖZKÖK. Elimdeki bu kâğıtla Canan'ı Heim'dan alıp saat altıya kadar gezdirebilirdim.

«Moralim çok bozuk, dedi Sevim, Canan beni böyle görsün istemiyorum.»

Yeniden ağlamaya başladı. Divanda uyuyan küçük kızını uyandırmamak için fısıltıyla konuşuyordu. Sevim'e artık çalışma izni verilmiyordu. İki yıl boyunca rapor aldığı için çalışma izni iptâl edilmişti. Sevim onyedi yıldır burada, Berlin'de yaşıyordu. Birçok işte çalışmıştı, temizlikte, fabrikalarda... İki kalın siyah saç örgüsü ve çiçekli pazen elbisesiyle onaltı yaşında bir genç kızken gelmişti buraya. Aynı fabrikada çalışan bir Türkle evlenmişti. İki kızı da burada doğmuştu. İki yıldır çocuk Heim'ında yaşayan Canan ve şu anda divanda ağzında emziğiyle uyuyan dört yaşında Zeliş... Kocası onu dövüyordu ve bazı geceler eve gelmiyordu. Elli yaşlarında bir Alman kadınıyla da ilişkisi olduğunu öğrenmişti Sevim. Kocasından ayrılınca ise kendi-

sini o kadar güçsüz duymuştu ki intihara kalkışmıştı. O zamandan bu yana da sık sık hastaneye yatmıştı. Sevim şimdi Türkiye'ye nasıl dönerdi? Parasız, iki çocuklu ve bunalımlar içinde... Kocasından ayrılmış kadınların yoksul olunca Türkiye'de dedikodularla nasıl yıpratıldığını da biliyordu. Türkiye'de burada bulabildiği koşulları da bulamazdı; İşsizlik parası, sağlık sigortası, çocuk Heim'ı ve ona yardımcı olmaya çalışan Gudrun'la Gisela...

«Ama önce Heim'a telefon etmelisin, dedi Sevim. Belki de Gisela almıştır onu.» Gisela ev işgalcisi bir genç kızdı.

Sevim'i yaşlarla ıslanmış esmer yanaklarından öptüm.

«Üzülme dedim. Bir çare bulunur herhalde.»

Küf kokulu, loş, taş basamakları inerken düşünüyordum: Nasıl bir çare? Sevim'in kızlarıyla birlikte biraz daha mutlu olabilmesi için, Canan'ın bir türlü sevemediği Heim'dan ayrılıp annesinin yanına dönebilmesi için nasıl bir çare? Canan'a Heim'da niçin kalmak istemediğini sormuştum.

«Çünkü evde anneme yardım etmek istiyorum, demişti. Kardeşime bakmak istiyorum.»

Gerçekten de Canan hafta sonları evde olunca aşağıdan kovayla kömür taşıyor, kardeşinin altını değiştiriyor, onu kucağına alıyor, eline bisküit veriyordu. Hatta yıkanmış çamaşırları katlayıp dolaba yerleştiriyordu. Henüz on yaşına basmamıştı Canan. Türkçeyi konuşurken yabancı bir dili konuşur gibi zorluk çekiyordu. Annesiyle de Almanca konuşuyordu.

Sokağa çıktım. Atkımı boynuma doladım.

Soğuk gözlerimi yaşartıyordu. Canan'la birlikte kanal boyuna gidebilir, kuğulara, martılara, ördeklere yem atabilirdik. Sonra da bir pastaneye gidebilirdik. Canan'a istediği pastayı alabilirdim. Ne kadar kısa mutluluk anları! Canan'ı Heim'a dönmekten, yalnızlık duymaktan kurtarmayan küçük tadlar...

Canan yolda yürürken annesinin ya da annesinin bir arkadaşının elini tutmaktan çok hoşlanıyordu. Heim'da yaşadığı olaylardan birini ya da çıktıkları bir geziyi heyecanla anlatmaya koyuluyordu.

Telefon kulübesine girdim. Birden nedense garipsedim bir çocuk Heim'ına telefon etmeyi. Hayatımda ilk olarak bir çocuk Heim'ına telefon ediyordum. Evci çıkamayan çocuklar kendilerine telefon edilmesinden hoşlanırlardı herhalde. Bu bir oyun gibi onları neşelendirebilirdi. Arkadaşlarının yanında da bununla övünebilirlerdi. Telefonla aranmak... Ciddiye alınmak, önemsenmek gibi bir şey olmalıydı bu. Unutulmamak gibi bir şey...

«Lütfen, dedim Canan'la görüşmek istiyorum.»

Telefondaki genç kız sesinin çevresinde çocuk sesleri duyuluyordu. Genç kız kim olduğumu sordu. Almanya'da telefonlarda titizlikle gözetilen bir kuraldı bu: Önce kim olduğunu söylemen gerekiyordu. Bu kuralın çocuk Heim'ında da gözetilmesi bana hoş göründü. Ayrım gözetmemek gibi bir şey... Çocuklara «Seni falanca arıyor» demek gerekiyordu. Canan telâş, heyecan ve coşkuyla karşıladı sesimi.

«Seni gelip almak istiyorum» dedim. Sözlerimi anlamakta güçlük çekti. Almanca:

«Lütfen tekrarlar mısın?» dedi.

«Bugün seni gezmeye götürmek istiyorum. Nereye istersen...»

«Bak, bugün olmaz. İch gehe mit Gisela.»*

Canan Türkçe başladığı bir cümlenin sonunu Türkçe getiremiyordu.

«Peki dedim almanca söyle.»

Bundan sonrasını yalnız almanca konuştuk.

«Bugün Gisela da bana telefon etti. Şimdi gelecek. Belki kaymaya gideceğiz. İstersen sen de bizimle gelebilirsin.»

«Öyleyse sen bugün Gisela'yla çık, benimle de gelecek hafta çıkarsın,» dedim.

«Yapmayın!» diye azarladı Canan yakınındaki çocukları.

«Rahat bırakmıyorlar beni» diye bana açıkladı sonra. Arkasında çocuk gülüşmeleri duyuluyordu.

«Sen ama başka gün de buraya gelebilirsin. Beni ziyaret etmeye gelebilirsin.»

«Tabii, dedim, gelebilirim.»

«Bugün ama Gisela'yla gidiyoruz. Ben Gisela'yla çıkınca anneme de uğramak istiyorum.»

«Annen biraz hasta. Bugün uğrama istersen. Gisela ile gez daha iyi.»

«Hayır, dedi, hasta değil. Biliyor musun annem işini kaybetti.»

Canan bu iki sözcük arasında ağladı birden. Kısacık ve telâş içinde ağlayıverdi.

(*) *Gisela'yla gidiyorum.*

BOYU KADAR UZUNDU HÜZNÜ

Yağmurlu bir öğle sonrası İsmail'e Kot-Busserdam'da rastladım. Kafasını üç numara traş ettirmişti ve yine siyah köylü kasketini takmıştı. Gür bıyıkları ve sert bakışlarıyla kaba ve yaban bir görünüşü vardı. Bundan önceki hayatı pamuk tarlalarında ırgatlık yaparak geçmişti. Kaçak olarak gelip burada çalışmak isteyenlerden biriydi o da. Ama onun durumu buraya para biriktirmeye gelenlerin durumundan farklıydı. İsmail'e bilinmeyen kişiler tarafından ateş edilmişti.

Kalabalık kaldırımda yanyana yürümeye koyulduk. İsmail'i burada ev işgalcilerinin sık sık düzenlediği şenlikte tanımıştım. Bu şenliklerde sokağın bir köşesinde rok müziği çalınırken bir köşesinde de saz çalınıyordu. Türküler söyleniyordu. İşte İsmail de sokağın bir köşesinde saz çalanlardan biriydi. Köfte, döner, sucuk kokuları arasında...

Hava yine kül rengi ve ıslaktı. Kaldırımları dolduranlar daha çok esmer, kavruk insanlardı. Sabah 5'de iş başı yapıp bu saatlarda işden çıkanlar...

«Ne yaptın İsmail, dedim, bir yol bulabildin mi?»

İsmail sığınma için başvurmamıştı. Sığınma isteyenlerin ne kadar yıpratıcı bir bekleyiş içinde olduklarını görüyordu. Çoğunun başvurusu geri çevriliyordu, geri çevrilecekti.

soğuk odalarda, yer yataklarında tartışarak, şakalaşarak, hüzünlenerek geçirdikleri uzun bir kıştan sonra...

İsmail'in köylü kasketinin gölgesindeki yüzünü çekingen, bir gülümseme kapladı:

«Evlilik yaptım.»

İsmail'in iri elleri pantalonunun ceplerine zorlukla sığıyordu. Bu yağmurlu havada ince siyah kumaştan bir ceketle dolaşıyordu. Boyunun uzunluğu birden hüzün verdi bana

«Almanla mı?» diye sordum.

Önüne bakarak: «Evet» dedi.

«Nasıl gerçek mi, yoksa formalite mi?»

«Formalite tabii.»

Bu dediğim çok yaygınlaşmıştı. Alman'la her evlenen için aynı soru ortalıkta dolaşıyordu.

«İyi bari, dedim, oturma izni de almışsındır. İş bulabildin mi?»

«İş yok ki.»

Tam karşımızda metro istasyonu duruyordu. Katı, ve kara... Sarsılmaz bir görünüşü vardı metro istasyonunun. Taştan ve demirden... En çok metro içlerinde yabancılığımızı duyuyorduk belki. Almanlarla yabancıların birbirlerini en çok inceledikleri yer metro içleriydi. Birbirlerini suskunluk ve tedirginlikle süzdükleri yer...

İsmail metro istasyonuna bakarak başını salladı. Kendi kendine konuşur gibi:

«İş bulamazsak şu onbin markı nasıl ödeyeceğiz?» dedi.

«Hangi onbin markı?»

«Alman kadınına bizimle evlenmesi için on bin mark verdik. Yoksa bizimle evlenmez.»

«Çok be İsmail. Bu parayı nasıl buldun?»

İsmail benim telâşıma buruk bir gülüm-

semeyle karşılık verdi:

«Bizim akrabalar, hemşehriler... Denkleştirip verdik.»

İsmail'in yüzünde yumuşak, gösterişsiz bir keder vardı.

«Ailem de ille beni aldır diye mektup yazıyor.»

«Sen evli miydin?»

İsmail yine önüne bakarak gülümsedi. Herşeyi yaşamaya hazır bir görünüşü vardı onun. Her acıyı, her karışıklığı yaşamaya... Ne garip bir güç bu?

«Gelmeden yirmi gün önce evlenmiştik. Ama öyle resmi nikâh değil. Bizim orda adettir, önce imam nikâhı kıydırırlar. Ona dedim, durumları düzelteyim seni aldırırım.»

«Resmi nikâh da olmuş muydu?»

«Doğrusunu istersen biz kaçtık. Kızın babası razı gelmiyordu. Biz beş yıl bekledik. Kızın babası başlık parası istiyordu.»

«Peki şimdi ona birşey yapmazlar mı?»

«O şimdi benim akrabaların yanında duruyor. Hiç dışarı çıkmaz. Onu bulamazlar.»

«Peki ya onu getirtemezsen?»

«Bekler o. Biz beş yıl birbirimizi beklemişiz. Oralarda konuşmak görüşmek serbest değil. Buralar gibi değil.»

«Evet, dedim, buradakiler rahat bu bakımdan.»

«Ama burada da duygu yoktur,» dedi.

«Niye olmasın? Burada da birbirlerini sevenler çok.»

«Yok, dedi İsmail. Burada bağlılık yoktur.»

Dört yol ağzına gelmiştik. Karşıya geçmek için yeşil ışığın yanmasını bekliyorduk Arabalar her yandan hızla kayıp gidiyordu. Metro istasyonunun tam altında durmuştuk. Bir

metro treni boğuk bir gürültüyle geçti üstümüzden.

«Peki onu nasıl getirteceksin?»

İsmail sözlerimi duyamadı. Kulağını yaklaştırdı. Gürültülerin tedirginliği titreşti genç yüzünde. Karşıya geçerken soruma karşılık verdi:

«Ona yazdım. Dedim, ben burada karnımı doyuramadım. İş bulurum, o zaman seni getirtirim. Onun da burada bir akrabası vardır. Onlarla konuşmuş. Razı gelmişler. Onu turist olarak getirtiriz. Sonra belki ona da burada bir formalite evlilik yaptırmak lâzım.»

Yağmur dinmişti. Bulutların arasından silik bir güneş ışını süzülüvermişti birden. İsmail'den ayrılmam gerekiyordu. İsmail ise iş için dolaşmaya gidecekti yine. Günlerce yalnız bunun için dolaşacaktı. İnşaatlarda, fabrikalarda, yollarda...

«Peki o bunu kabul edecek mi?»

«Kabul eder,» dedi İsmail. İnanıyordu buna. Kendisi böylesi bir çözüm yolu buluyorsa, bunu uygun görüyorsa, o da kabul ederdi.

«İş bulunca ikimiz de boşanırız. Burada evleniriz» dedi.

Ben birden Türkiye'de işlenen cinayetleri anımsadım. Kıskançlık yüzünden, aşk uğruna işlenen cinayetleri...

«Herşey dilediğin gibi olsun» dedim İsmail'e. Tokalaşmak için elimi uzattım. Saklı, derin bir özlem vardı İsmail'in yüzünde. Sanki uzun yıllar sürmüş ve uzun yıllar sürecek olan bir özlem...

İÇİNDEKİLER

Berlin'in Esmer Çocukları	7
Olanaklar Aşılabilir mi?	13
Berlin'de mi Yaşlanacağım	19
Hamburg'dan Sonra?	27
Bir Kadın Heykeli	33
Yusuf	53
Bir Küçük Burjuvanın Acıları II	59
Sabah ilk Metro	67
Kanal Boyu	73
Annem İşini Kaybetti	79
Boyu Kadar Uzundu Hüznü	83

KANAL BOYU

AYSEL ÖZAKIN

İnsana dönüş'ün özlemiyle dolu bir kitap «Kanal Boyu». Aile yaşamının en ince ayrıntılarını bile kalıplara bağlayan, çağımız insanının belki de en büyük çıkmazına dönüşmüş bir duyguyu, yalnızlık duygusunu görmezlikten gelmek gibi bir gaflete düşmüş olan dünyamız için Aysel Özakın'ın öyküleri, soylu bir yardım çağrısı; insana insanın yolunu göstererek sunulabilecek bir yardım...

ÖNEMLİ NOT

Bu kitap basılı fiyatının üzerinde satılamaz.

90 Lira